HALLO HALLO

MEDLEMSBLAD FOR NORSK RADIOHISTORISK FORENING

NR. 127(3/14) 30.ÅRGANG SEPTEMBER 2014

1957-1961 KUBA «Komet»

ISSN 0801-9800

Våre morsenøkler

Medlem 2538, Tore Pedersen, har sendt oss bilder av to morse-soundere fra sent 1800-tall. Den ene er montert i en «lydforsterker» merket J.H. Bunnell & Co og den andre er fra J.M. Longstreet. Altså forskjellige fabrikanter, men laget fra samme arbeidstegning. Slik var det med mye av telegrafutstyret på den tiden. Det er derfor vanskelig å si med sikkerhet hvem produserte den og den enheten hvis fabrikk-navnet ikke er stemplet inn.

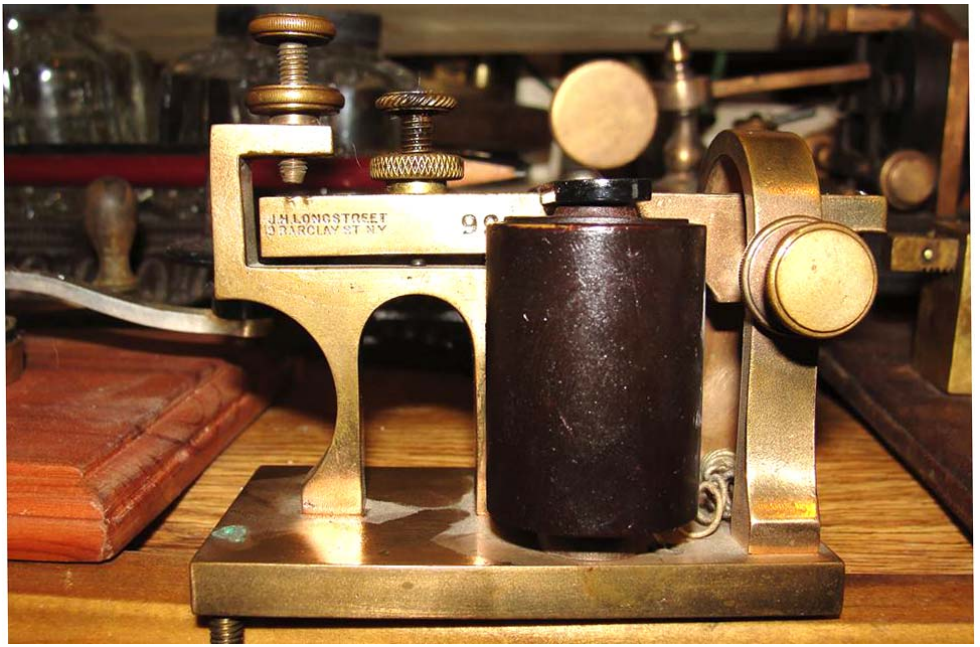

HALLO HALLO

MEDLEMSBLAD FOR NORSK RADIOHISTORISK FORENING

Stiftet 15. November 1979

NRHFs adresse: **Norsk Radiohistorisk Forening**
Mekanikerveien 32
0683 Oslo

Telefon: **22 75 62 11**
Hjemmeside: **http://www.nrhf.no**
Epost : **nrhf@nrhf.no**

Organisasjonsnr.: 889 909 072
Bankgiro: 7877.08.68970
NB! Egen bankgiro for medlems-kontingent: 7114.05.48108

Åpent hus hver tirsdag kl. 18.00 - 21.00

TILLITSVALGTE:

Styret:
Formann: Tor van der Lende
Kasserer: Jan-Helge Øystad
Sekretær: Roar Veum
Styremedlem: Rolf Otterbech.
Varamann: Ole Kristian Kristiansen

Redaktør Hallo-Hallo:
Tore Moe Namsos, Vestgardsvegen 122, 2340 Løten.
Epost: hallo@nrhf.no

Katalogkomiteen:
Jens Haftorn, Bjørn Lunde.

Field-Day komite:
Hans Sæthre, Erik Andersen

Kontaktperson for Radiohistorisk Nett:
Hans Sæthre
Epost: radionett@nrhf.no
Frekvenser:
3.965 MHz
6.775 MHz
30.700 MHz
31.300 MHz
31.400 MHz
38.800 MHz

Amatørradiokoordinator:
Arnfinn M. Manders LA2ID
Tlf. 98 46 37 70, e-post: arnfman@online.no
Treffes også på antikknettet.
Antikknett for radioamatører:
3.510 MHz, CW, fredag kl. 0845
145.550 MHz, FM, mandag kl. 2100
51.600 MHz, AM, mandag kl. 2100

Salg komponenter:
Epost: bestilling@nrhf.no

Salg rør:
Epost: ror@nrhf.no

Salg katalogark og skjemaer:
Epost: skjema@nrhf.no

Medlemskap:
Epost: medlemskap@nrhf.no

Auksjonssaker:
Epost: auksjon@nrhf.no

Annonser på NRHFs hjemmesider:
Epost: **salg@nrhf.no**

Deadline for stoff til neste nr. er 4. november	**Neste nr. beregnes utkommet 2. desember**

INNHOLD:

Siden sist av Tore Moe Namsos 4
Kuba Komet av Jens Haftorn 7
Historien om Ernst Krenkel (RAEM) av «RAOTA» 9
Bilder fra auksjonen og loppemarkedet av Michael Andersen 27
Tors hjørne av Tor van der Lende 33
Våre Vakre Mikrofoner av Tor van der Lende 34
Radioer jeg har møtt av Tor van der Lende 36
En Hemmelig Radio av Tor van der Lende 39
Haakon Haug og Loewe-rørene av Tore Moe Namsos 44
Miniatyr sveivegrammofoner – Mikky phone av Svein Brovold 45
Svenske agentradiosett av Frode Weierud 47
Innlevering av radioapparater (avisutklipp) 48
En liten radiohistorie av Roar Mathiassen 49
Leserinnlegg 50

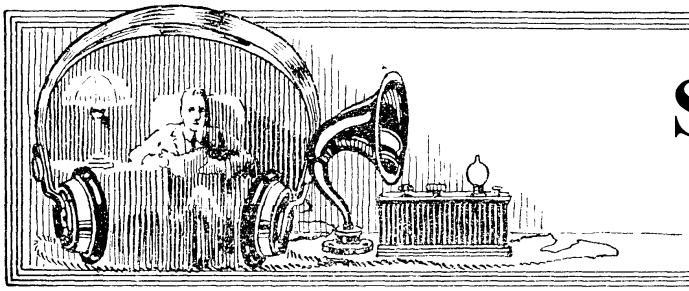

SIDEN SIST

av Tore Moe Namsos

Navneskifte

Jeg, redaktøren av Hallo Hallo, medlem nr. 2, LA5CL, heter nå ikke bare Tore Moe, men *Tore Moe Namsos*. Moe er blitt et mellomnavn. Grunnen til denne forandring er ønske om å ha et mer unikt navn for å unngå forveksling med andre. Hvorfor et bynavn som Namsos? Det er mange som heter det samme som en by, jeg kan nevne Tønsberg, Lillehammer, Trondheim, Steinkjer og sikkert andre byer også, men det var ingen som hadde Namsos til etternavn. Så jeg kastet meg over det. Jeg er oppvokst i Namsos, og simpelthen elsker den byen. Skatteetaten hadde ingen innvendinger, så nå står det Namsos i folkeregistret, og i pass, førerkort, bankkort osv. Det føles meget komfortabelt.

Kanskje jeg bør begynne å presentere meg med ordene: «Jeg er Namsos»?

.

Siden Sist

Av foreningsaktiviteter siden forrige blad er det sommerauksjonen og loppemarkedet på NTM som har vært gjennomført. Tor skriver utførlig om auksjonen i sitt Hjørne, og det er også kommet et leserinnlegg med tanker om denne. Auksjonene har (alt for) lave priser, men dette er et unikt sted å skaffe seg apparater og deler som man ikke får tak i andre steder. Det ville være tragisk om foreningen skulle slutte med dette.

Så kom sommeren. Med en varmeperiode som varte i ukevis, og som vi ikke har opplevd maken til her i landet i manns minne. Det er klart at det blir ikke så fristende å sette seg ned ved pc'en og skrive artikler til HH da. Jeg har sett det tidligere, høstnummeret kan bli magert, men i sommer var stofftilgangen ekstra liten. De store artiklene uteble.
Hva gjør en stakkars redaktør da? Redningen ble en artikkel jeg kom over, om den legendariske russiske radiooperatøren og polarpioneren Ernst Krenkel. Jeg ble klar over han på 70-tallet, når jeg fikk QSL-kort fra russiske radioamatører jeg hadde hatt kontakt med. Flere av dem var prydet av portrettet av en kraftfull mann omgitt av skip og ishavsstasjoner med antennemaster. Historien om denne mannen kan dere lese på s. 9-26. Spesielt morsomt er det å se fotografi fra hans shack med AR88 og BC610. Amerikansk radioutstyr brukt av en russisk radioamatør. Dette må være noe av lasten som kom med Murmansk-konvoiene under 2. verdenskrig.
Jeg har bestilt boken «RAEM is my callsign» som er hans egen beretning om sitt eventyrlige liv. Boken finnes på Amazon som selger både nye og brukte bøker. De kan skaffe det aller meste. Jeg kommer til å skrive noen ord om den litt senere.

Men noen trofaste bidragsytere (og noen nye) holdt stand i sommervarmen.
Jens Haftorn kommer denne gang med sin foreløpig siste historie om interessante apparater/radiomøbler: «Kuba Komet» som pryder forsiden. For et design! Jens sier at denne stilen kalles «Romfart». Man skulle nok ha en spesiell sans for det hypermoderne og ha god råd for å skaffe seg en sånn. Den kostet en god årslønn på slutten av 50-tallet.
Tor van der Lende og Svein Brovold har vært trofaste skribenter og fotografer i mange år, jeg håper de fortsetter med dette. Vi fikk også gode bidrag fra Tore Pedersen, Michael Andersen, Frode Weierud, Roar Mathiassen, Marit Rasmussen, Erik Drengsrud, Ragnar Otterstad, Bjørn Liland og Arne Rudolf Sørby. Takk til alle sammen!
Men husk at vi hele tiden er avhengig av stoff fra medlemmene.

Høstprogram:
Lørdag **27.09**: Høstauksjon på Gran skole (auksjonsliste er vedlagt dette nr.)
*Tirsdag **14.10**: «Se TV med eller uten TV apparat» v/Arnfinn Manders
*Tirsdag **11.11**: «Fjernstyring av radio» v/Arnfinn Manders
*Tirsdag **18.11**: «Øvelse gjør mester» v/Arnfinn Manders
Tirsdag **2.12**: Pakkedag for HH128
Tirsdag **9.12**: Julemøte
*Det kan skje forandringer av datoene 14.10, 11.11 og 18.11. Melding om dette vil bli gitt på vår nettside.

Mulige temaer for temakvelder, av Arnfinn Manders
Se TV med eller uten TV apparat (14. oktober)
Har man først blitt fortrolig med hvordan en ser på TV via Internett så vil man helst ikke gå tilbake til gammelmåten. NRK har gjort det mulig for den enkelte seer selv å

velge fritt mellom de fleste av NRK's programmer og å se dem i ettertid i ca 3 uker. På denne måten kan man redigere sin egen TV kveld og er ikke nødt til å følge NRK's sendeskjema. Man er ikke avhengig av å se programmene når de blir sendt. Kommer man 5 minutter for sent til å se begynnelsen av Dagsrevyen så gjør det ingen ting. En kan få med seg hele sendingen allikevel. Går man glipp av et program som blir sendt på et tidspunkt som ikke passer så kan man se det senere. Kvaliteten er utmerket HD. Man kan også ta inn TV fra hele verden via Internett. En bonus når man ser på TV via Internett, og ikke har TV, er at man slipper å betale både TV lisens og kabel- eller satellitt-avgift. En flatskjerm som ikke kan ta imot TV signaler regnes ikke som TV.

Fjernstyring av radio (11. november)

Fjernstyring av radiomottakere blir stadig mer og mer populært blant spesielt interesserte. Delvis fordi mange bor i områder hvor det er sterk støy eller det er vanskelig å få satt opp en skikkelig antenne.

I andre tilfeller kan det være fordi man vil oppleve hvordan det er å lytte på radio i andre deler av verden.

Vi vil her se på to enkle metoder.

Praktisk talt alle mer avanserte radiomottakere er i dag utstyrt med mulighet for styring fra en PC. Det finnes en rekke programmer som passer til dette formålet.

Ham Radio Delux er ett av de mest populære. Versjon 5.x kan lastes ned gratis fra internett.

Vi ønsker nå å plassere radioen på et sted med lite støy, hvor ikke antenner er noe problem. Derfor er neste skritt å finne en enkel måte å styre denne PC'en via internett. Team View er ett program som er velegnet til dette formålet Programmet er gratis for private brukere og kan lastes ned fra internett.

For de som ikke ønsker å sette opp sin egen radio finnes en annen utvei.

SDR er et gratisprogram som gjør det mulig å bruke radioer over hele verden, satt opp av snille radioamatører. Disse radioene kan brukes til å lytte på det som kan høres på radio på de aktuelle stedene. SDR er et gratisprogram som kan lastes ned fra internett. Det finnes en "browse" funksjon i programmet slik at man kan se hvilke radioer som er tilgjengelige.

Øvelse gjør mester (18. november)

Det som har vært tema for de to foregående kveldene har vært metoder for å oppnå mer radio og TV glede. Mange medlemmer føler sikkert behov for øvelse i å bruke metodene til det de selv ønsker. Til det kan det trenges en øvelses økt med tilgang på veiledning. Det vil derfor bli en kveld hvor medlemmene kan ta med seg sin bærbare PC og et par høretelefoner og jobbe i grupper av to med forskjellig bruk av det som har vært temaet for de to første kveldene.

Trådløst nett og en radiomottaker som kan fjernstyres vil være tilgjengelig.

Da sier redaktør Namsos god høst og god auksjon til alle sammen!

TMN

Kuba Komet

Av Jens Haftorn, mnr. 11

Da jeg fikk adgang til Internett for mange år siden, fant jeg et bilde av et fantastisk kabinett med platespiller, radio og tv. Her har det vært en flink snekker, var mitt inntrykk.

For 7 år siden fikk jeg 3 ukers permisjon med lønn + et stipend for å besøke radio- og fjernsynsmuseer. Det ble besøkt museer i Sverige, Danmark og Tyskland. I Fürth, i de gamle lokalene til Grundigfabrikken var det nå blitt museum. Et flott museum over 4 etasjer og kjeller. Der fikk jeg se dette kabinettet, og der og da våknet også ønsket om å ha et selv – selvfølgelig.

Jeg søkte på tysk eBay i flere år uten napp, før jeg tilfeldigvis fant et i USA. Dette var en 1960-modell. Apparatet ble produsert fra 1957 til 1962, og designet er svært inspirert av datidens romfart. ”Rakettvingen” kan vris i forhold til delen med radio, grammofon og eventuelt båndopptaker. Mørk og lys finér, belagt med tykt lag epoxy, gir en fantastisk virkning. Kuba laget ikke elektronikkdelene selv, men kun møblene de ble montert i.

Dette eksemplaret ble tatt over som flyttegods til USA i 1962, uten tanke på at USA har et annet fjernsynssystem. Derfor har det stått stille siden. En arving la det så ut på auksjon, og jeg kjøpte det.

Bedre pakking skal en lete lenge etter. Solid kasse, med 5 cm tykke bord i bunnen (som nå er tram foran hytta), og hele apparatet krympepakket i aluminiumsfolie, foruten masse av bobleplast. Kabinetter er 220 cm langt, 172 cm høyt og 75 cm dypt! Det ruvet på min lille tilhenger, for å si det forsiktig.
I forbindelse med 50-årsjubileet for offisiell fjernsynssending i Norge, sto det utstilt på Telemuseet (I Norsk teknisk museums lokaler) i et år. Nå holder jeg på å sette det i funksjon igjen, og deretter blir det nok å se i korridorene på NRK.

Bilder fra hjemtransporten og utpakking av Kuba Komet. Det var antagelig bra det ikke var noen trafikk-konstabel i nærheten. Red. (Foto: Jens Haftorn)

Historien om Ernst Krenkel (RAEM)

den russiske polarpioneren, helten, telegrafisten og radioamatøren.

Denne artikkel om Ernst Krenkel sto i høstutgaven 2009 av OT NEWS (OLD TIMERS NEWS), som er medlemsbladet til RAOTA (The RADIO AMATEUR OLD TIMERS' ASSOCIATION (UK)) www.raota.org
Ernst Krenkel er lite omtalt her i Norge, og hans historie fortjener å bli kjent. RAOTA gir en generell tillatelse til bruk av artikkelen forutsatt at den ikke skrives om, forandres eller at krediteringen fjernes. Vi gjengir den derfor på engelsk, slik de har presentert den på nettet.
Med artikkelen fra RAOTA fulgte 5 Appendixer. Disse får vi ikke plass til denne gang, men de vil kanskje komme i et senere nummer.

Ernst Krenkels radiostasjon i Arktis hadde kallesignalet RAEM. Dette kallesignal fikk han senere beholde som radioamatør fra sitt hjem i Moskva. Herfra hadde han kontakt med amatører over hele verden, bl. annet med LA7Y, Christian Amundsen i Oslo, som fikk QSL-kort og signerte bilder. Dette var på 40- til 60-tallet. Disse dukket opp i en pappeske som redaktøren kjøpte på en av våre auksjoner, og et par stykker blir presentert her. (Red)

Ernst Krenkel og Juri Gagarin, verdens første kosmonaut

Artikkelen følger på de neste sidene:

Introduction by G3ZPF
When I began my SWL career in the mid 60's the prefix list included UPOL, which was stated as being a 'Russian floating arctic station'. At the time I was curious, but never enough to investigate, and eventually I forgot all about it.

When Yuri (RW3GA) joined RAOTA recently it seemed a good idea to ask him to provide some insights into the hobby from a viewpoint on the other side of the iron curtain.

When Yuri sent me a lot of information and pictures about Ernst Krenkel, it reminded me about UPOL. I learned about its history, and the man behind it. In a time when all USSR amateurs had to communicate via "PO BOX 88 Moscow", Ernst Krenkel was allowed to have his private address on his QSL cards, and also allocated a non-standard callsign RAEM. This guy had to be something special in the eyes of the USSR govt and here, courtesy of the information supplied by Yuri, is the story of a remarkable man and an extreme DXpeditioner.

In addition to Yuri, who set me off on this historical adventure, I would like to pay special thanks to SM5IQ, N4IA, and G4AYO, for their help with translation of Russian technical information about the equipment used by Krenkel on the ice, together with additional information and images from their personal collections.

Using the Google search engine will produce a mountain of information about Ernst Krenkel, but I do not believe that his radio equipment has ever been described (certainly not in English) anywhere previously.

David G3ZPF

ERNST KRENKEL by Yuri, RW3GA

Ernst Krenkel was born on December, 24th, 1903 in the city of Belostok (Russian empire, now territory of Poland) in family of the inspector of commercial school. In 1910 Krenkel's family moved to Moscow. Despite their limited means Ernst's parents were determined to provide him with a good education and in 1913 sent him to a private school. Sadly Ernst was not able to complete his schooling. During the hard times of WW1 and the civil war he had to work to help his family make ends meet.

He was briefly employed as a packer, a billposter, an electrical engineer's assistant, and for a while a repairer of kerosene stoves and carriages. But Krenkel was not content and in 1921 he became interested in the role of radiotelegraph operators. Broadcasting and radio communication was perceived as something mysterious back then, slightly magical. At 18 yrs old Ernst Krenkel had the good fortune to notice an advertisement for a free evening class, leading to a Radio operator's license.

As with anywhere else, during that hard time, classrooms were not heated. Cadets and teachers wore overcoats and caps to keep warm. To cadets " the strengthened ration " - a small piece of black bread with the spoon of jam (free of charge) was a real incentive to attend.

Krenkel seems to have been an excellent pupil and in the final examinations showed himself capable of the highest CW reception speed in his class. After graduation he was sent to work at a receiving station near Moscow, but after working there for some time he decided upon a career as a ships radio operator to satisfy his desire for world travel.

In the summer of 1924 Ernst Krenkel went to Leningrad with what little money he had saved, hoping to find employment as the radio operator on any ship undertaking a long voyage. At that time, only specially designated Soviet vessels went on long voyages, and in Leningrad there were already qualified naval radio operators without work.

Just when Krenkel had given up all hope of finding work he was told that the hydrographic management bureau was in urgent need of a radio operator prepared to go on any expedition, to any island in the Arctic

Ocean. There was little interest because the pay was poor and it was necessary to be away for the whole year, living in 'hellish' conditions.

Ernst rushed around for an interview, and was offered a post. With a small advance on his salary, and wearing his new naval uniform he set off by train to Arkhangelsk (Archangel).

On arrival he was assigned to the "Yugorski Shar" which was preparing to take the relief crew to the first Soviet polar observatory "Matochkin Shar", constructed the year before on the northern coast of the Matochkin Shar strait of the Novaya Zemlya archipelago.

In his book *"RAEM is my callsign"* Krenkel notes that…. *"My arrival was, in fact, awaited in Archangel, where the expeditionary ship "Yugorski Shar" was tied up at the jetty, ready to put to sea. She was an old but quite strongly built vessel, which had been bought in Britain before the revolution by the Solovetsky Monastery. For many years the monastery, one of the most beautiful spots on the White Sea, attracted pilgrims and the monks made a respectable business out of this, as one may gather easily enough from their purchase of the "Yugorski Shar", which was acquired for the specific purpose of transporting pilgrims."*

After returning to Moscow the following year he was enlisted in the Red Army and served in the radiotelegraphic battalion in Vladimir. At around this time the USSR government decided to allow 'private radio stations' on the short-waves. Ham radio was born in the USSR and Ernst Krenkel was delighted. Soon he was on-air using homebrew equipment, with the callsign EU2EQ (later U3AA).

But Krenkel had fond memories of his winter on Novaya Zemlya and he was determined to return to the arctic. Shortwave radio had never been fully tested in the arctic, and few believed that fragile equipment could be reliably operated in such extremes. Ernst faced an uphill struggle to convince anyone to sponsor an expedition.

Somehow Krenkel managed to convince officials at the Moscow branch of the Nizhegorodskoj Radiolaboratory (Nizhny Novgorod Radio Laboratory) to provide radio equipment for his expedition by giving the impression that the russian Navy was keen to test it in the arctic. Then he went around to see the Navy officials in Leningrad. He explained to them that the Nizhegorodskaya Radiolaboratory had given him radio equipment to test in the arctic and he was ready to fill any vacancy in their polar expedition team.

His ruse worked, and he got the job despite the fact that no-one seriously believed he would be able to contact the mainland from the soviet polar station on Novaya Zemlya. Nowadays we would find it hard to believe that you would *not* be able to contact the Russian mainland from the Novaya Zemlya archipelago, but this 'over-wintering' expedition was in 1927/28 and things were very different back then. For one thing, climate-controlled accommodation was unheard of. Wide variations in room temperature, with the risk of 'dew-point' condensation within high voltage circuitry was an ever-present problem. Within a few hours of his arrival Krenkel made contact with Baku, and then many other locations, to the utter amazement (and delight) of the Russian authorities.

Crucially, for our interests, he was able to persuade the authorities that he could use the radio in his leisure time for amateur radio. The callsign was PGO, allocated to the Polyarnaya Geograficheskaya Observatoriya (Polar Geophysical Observatory).

Krenkel returned to Moscow, working as a ships radio operator, but he was always looking for an opportunity to return to the far north. He joined an expedition to spend winter 1929/30 on Franz Josef's Land as a wireless operator, using the callsign RPX. Early in 1930 he surpassed all previous achievements by making contact with Admiral Byrd's Antarctic expedition. This was on a wavelength of 42m. He was using 250w output, while Admiral Byrd's party had 700w. The radio operator of Byrd's expedition was Howard Mason, the callsign WFA.

The Russian authorities were keen to use airships in the arctic, so in 1931 Krenkel joined the crew of the "Graf Zeppelin". This flight was arranged in preparation for 1932, which had been designated "International Polar Year"

The flight lasted 104 hours and covered over 8000 miles. Starting from the Zeppelin Hangar in Friedrichshafen, to Leningrad, Arkhangelsk (Archangel), and then to Franz Josef's Land. Returning via Severnaya Zemlya and Cape Chelyuskin.

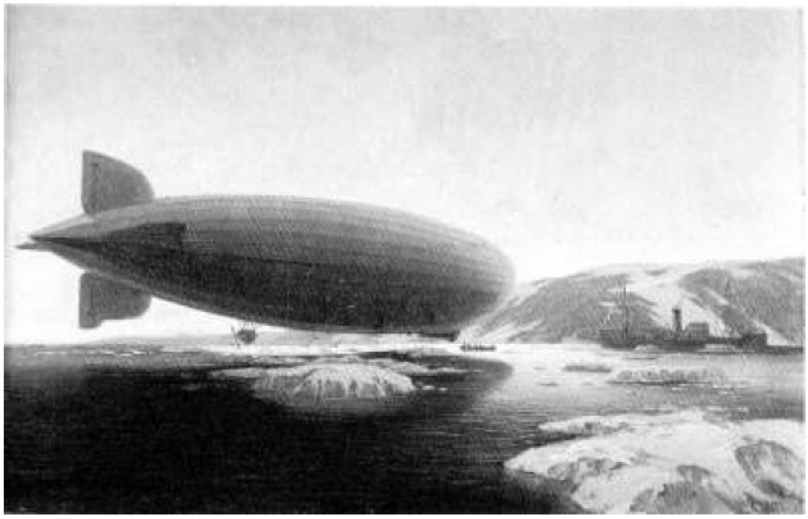

Fig-1

Graf Zeppelin at Franz Josef's Land

1933 was probably the year that really brought Krenkel's name to the attention of the general public. The north-east passage was important to Russia. All along the Siberian coast there were trappers, weather stations, and others who needed regular supplies. The previous year (1932) Krenkel had been wireless operator on board the icebreaker "Alexander Sibiryakov" which had demonstrated the viability of sea passage from Archangel to Vladivostok without having to over-winter trapped in ice, in ships with specially reinforced hulls.

The icebreaker "Chelyuskin" (7,500 tons displacement) had been fitted with a 2,500- horsepower engine, a special frame, and reinforcements, plus extra steel plates on the bow and forward bulkhead. By the time the ship reached Cape Chelyuskin (after which it was named), Captain Vladimir Voronin realized that his vessel was not performing to expectations and that conditions were worsening rapidly as the summer drew to a close. By mid-September, the "Chelyuskin" was picking its way through narrow strips of water, twisting and turning to avoid the big floes, heading ever eastward. Then, just 200 miles from the Bering Strait, the ship became trapped in the ice. Even its powerful engine was unable to free it.

The ice began to drift steadily to the southeast, and on November 3, the ice pack, with the "Chelyuskin" in it, moved into the Bering Strait. By radio, the captain heard that 12 miles ahead was open water. In a matter of hours, the "Chelyuskin" would be in the Pacific Ocean free to steam south. Success was finally within their grasp.

But alas it was never to be. Without warning the ice was gripped by powerful northerly current. After weeks of drifting to the northwest, they realized the ship was now in the main polar ice-pack and would never be free, so the captain started to make plans to abandon ship.

Once again nature would force their hand. On February 13, 1934, a mountain of ice gashed a 40- foot-long hole in the side of the ship, flooding the engine and boiler rooms. The Chelyuskin's bow began to go down rapidly and the order was give to abandon ship.

Krenkel stayed in his cabin to send a distress call. Only after he was sure it had been received did he dismantle all the radio equipment and carry it out onto the ice. As they watched, the stern of the ship

gradually rose higher, until she stood almost vertically, before sliding down through the ice. Within just a few minutes she was gone.

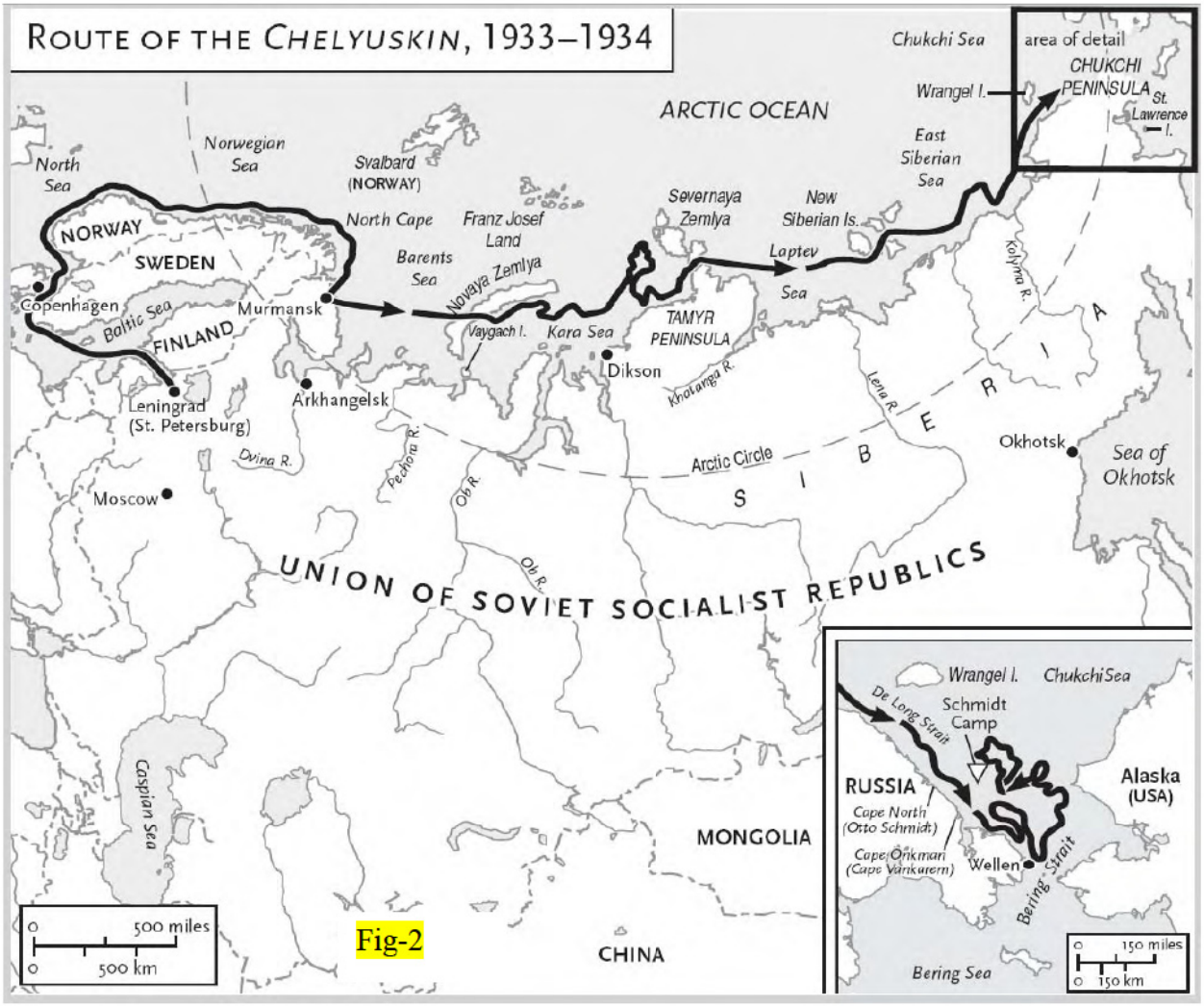

Fig-2

Out on the ice after the sinking of the Chelyuskin.

Pictures courtesy of SM5IQ

It was 13th February 1934, and the 104 men & women from the "Chelyuskin" had to camp on the ice.

Rescue would have been impossible to organise without radio communication. The only aircraft available were based 230km away and could only take a few people each time. Rescue was co-ordinated via a radio station at Uelen, operated by Ludmila Shrader.

Flights were entirely dependent on favourable weather, something in short supply at those latitudes, and the last six men (Krenkel was one of them) would not be rescued until 13th April, after 7 weeks on the ice.

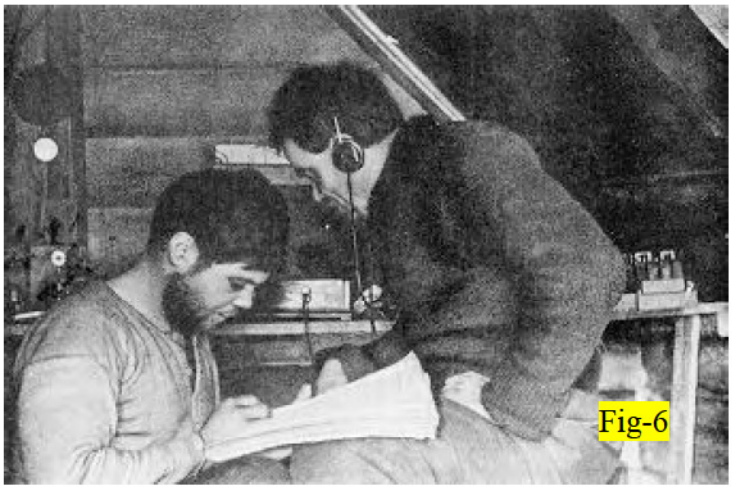

Ivanov and Krenkel (right) inside the radio tent

Ludmila Shrader. Operator at Uelen.

Throughout this time Krenkel had to maintain the radio equipment carefully. During the night, the 'indoor' temperature was well below zero, so dew formed inside the gear when the paraffin heater was lit

in the morning. Every time they wanted to use the radio Krenkel had to dismantle it, polish all the contacts, and let the components dry out near the paraffin heater.

The pilots of the rescue planes were the very first people to be made a “Hero of the Soviet Union” (an award that Krenkel would later be awarded himself) but for his part in the rescue Krenkel was awarded something that (as a radio ham) he would probably have been more pleased about. The Soviet government gave him the callsign of the Chelyuskin for use with his home amateur station. That callsign was RAEM.

In his book “RAEM is my callsign” Krenkel describes the final moments of his operating….*"I received instructions from Vankarem to close down the station and radioed back that I was removing the transmitter and would no longer hear them.*

Then I transmitted a general call in international code announcing that the camp's station was ceasing operations. Three times I repeated slowly: "RAEM! RAEM! RAEM! This was the Chelyuskin's callsign and it had been used as the callsign of Schmidt's camp.

I did not know then that it would soon become my own callsign, presented to me as a radio "ham" for fulfilling my professional duty in Schmidt's camp. I made the last note in the log: "Transmitter removed at 2.08 Moscow time, April 13, 1934".

Schmidt's camp fell silent.

Vladimir Voronin cut the name Chelyuskin from a ring buoy and picked out the signal flag representing the letter "C". I severed the leads of the transmitter and receiver. For a moment I felt a lump in my throat: it was not so simple to break with a single movement the link with the mainland that had been our lifeline."...

Most people would have opted for a quiet life after surviving such an ordeal, but Krenkel’s love for the polar region was undiminished. By august the following year he was on board the ice-breaker “Alexander Sibirjakow” en route to Severnaya Zemlya. There, at Cape Olovyanny he was to be the chief of a 4-man team at a wintering camp. But once that previously deserted camp had been restored Krenkel decided that it was foolish for four young men to do nothing but read the thermometer and weather data 4 times a day and relay it to Moscow.

Дом на Домашнем, куда весной 1936 года перебрались Кренкель с Мехреньгиным.

The weather station at Domashny

The Domashny team. Krenkel 3rd from left

He requested permission for himself and one other man to travel 100km further north to Kamenev Island to restore an abandoned weather camp. His wish was granted, but he and his companion suffered terribly from scurvy during their stay. Despite this they survived, and were taken back to the mainland in May 1936 by the ice-breaker "Alexander Sibiryakov", which brought Krenkel the news that he had been selected as 2nd in command for an expedition to the North Pole, led by Ivan Papanin, in March the following year.

Their mission was to set up a weather monitoring station near the North Pole.

On the outward journey the 5 large aeroplanes carried 35 researchers and 10 tons of equipment. They left Moscow and arrived at Rudolf Island easily enough, but then had to wait two months for the weather to become suitable to make the final leg of the journey to an ice floe near the North Pole.

Ten hours after leaving Rudolf Island a radio message was heard there. "This is UPOL. I hear you loud and clear". By then they had erected a 'residential tent' made of eider down in a silk cover (weighing 17kg), a radio tent, a tent for the hydrological laboratory, and the radio masts. All on an ice floe near the north pole.

The radio tent at UPOL

«Дрейф» развернут на снежном столе. С момента высадки на полюс прошло всего 4 дня, но по всему чувствуется, что радист Кренкель уже привык к радиостанции, сроднился с нею.

Krenkel operating UPOL

Another view of Krenkel operating UPOL. Picture courtesy of G4AYO

Two weeks later most of the people made the return flight, leaving just 4 men (Krenkel included) to spend the winter on an ice floe measuring about 1.5km long and 1km wide, taking weather readings.

They knew that the ice floe would drift and 274 days and 2600km later they found themselves near the north coast of Greenland.

The decision to leave the ice floe was taken when it broke into 3 pieces during an extreme storm.

The picture shows Krenkel waiting to leave UPOL.

It was sent to me by N4IA.

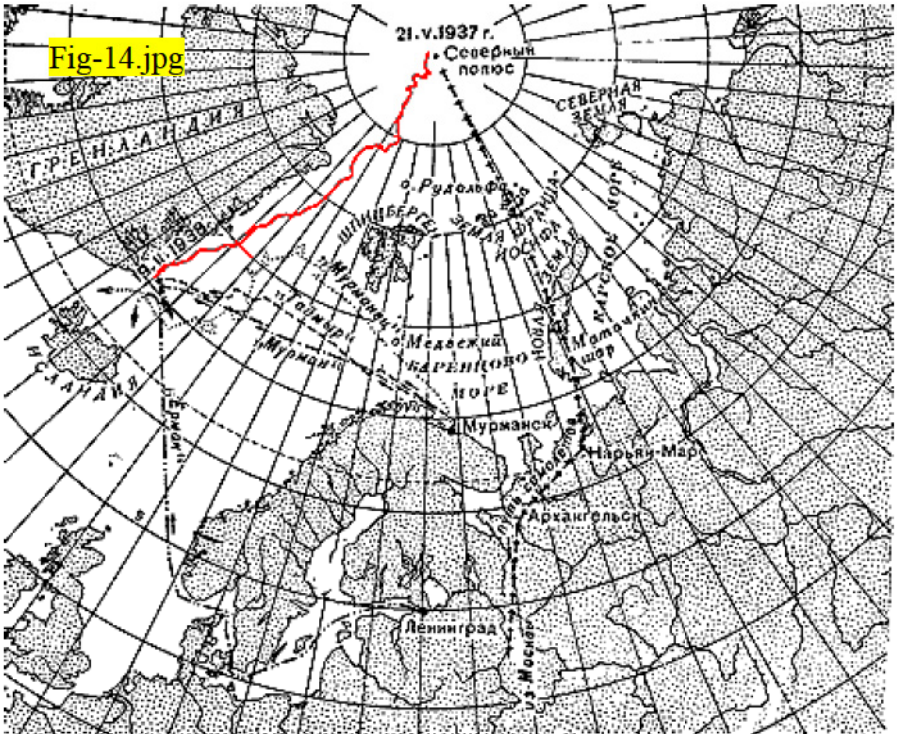

This picture shows the route of the drifting ice-floe (in red), together with the outward flight, and return journey home via sea.

Once again Ernst Krenkel had obtained permission to use the radio equipment on the amateur bands when he was not on duty. But there were restrictions. Wind power was used to charge the batteries so Krenkel was only permitted to use the radio on the amateur bands if the batteries were already fully charged, and there was enough wind to maintain them fully charged while he operated the equipment.

This inevitably limited the time he could spend on the amateur bands, but despite this he made a number of contacts.

27th May to 31st July (from 89 degrees North to 88 degrees North)
LA1M, F8IS, W2CYS, PA0AS, GI5AJ, G6KP, G5RI, TF3C, U1AD, U1AP, W1EWD, OK1PK, ON4BW, D3FZI (Germany), U3CY, PA0FF, UK1CR, D3GKR (Germany), F8AI, PA0GN, K6SO (Hawaii), VK5WK, VK2DG

1st August to 31st October (from 88 degrees North to 84 degrees North)
SM5UW, W7LQS, VE5LD, G5MY, W8PMB, W1AEF, W9PNE, GM2JF, W2KAP

1st November to 4th December (from 84 degrees North to 82 degrees North)
W2SB, W2FSN, W8EME, K7RT, G5JX, F8GQ, W9THH, W9ALV, W9VDQ, W8CMH, W8HRD, W8NOT, W9AJA, W9PLX, W8BGX, W8LSK, W8DFH, U1CO, ZL4BR, U9ML, W1HUD, GM2JF, W2BHW, W2GTZ, PA0DA, SM5WM, SM5QU, U1AD, U1BC

This QSL shows contact between G5MY and UPOL. Picture courtesy of G4AYO

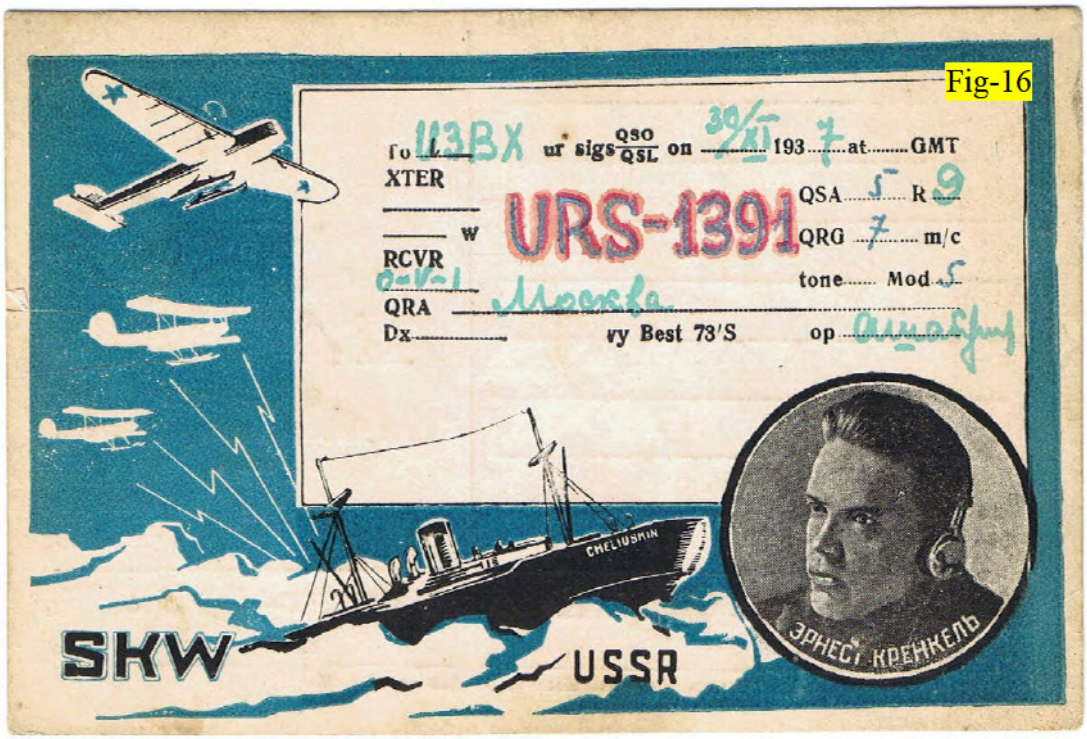

G4AYO provided this picture of this Krenkel-themed SWL card sent to U3BX

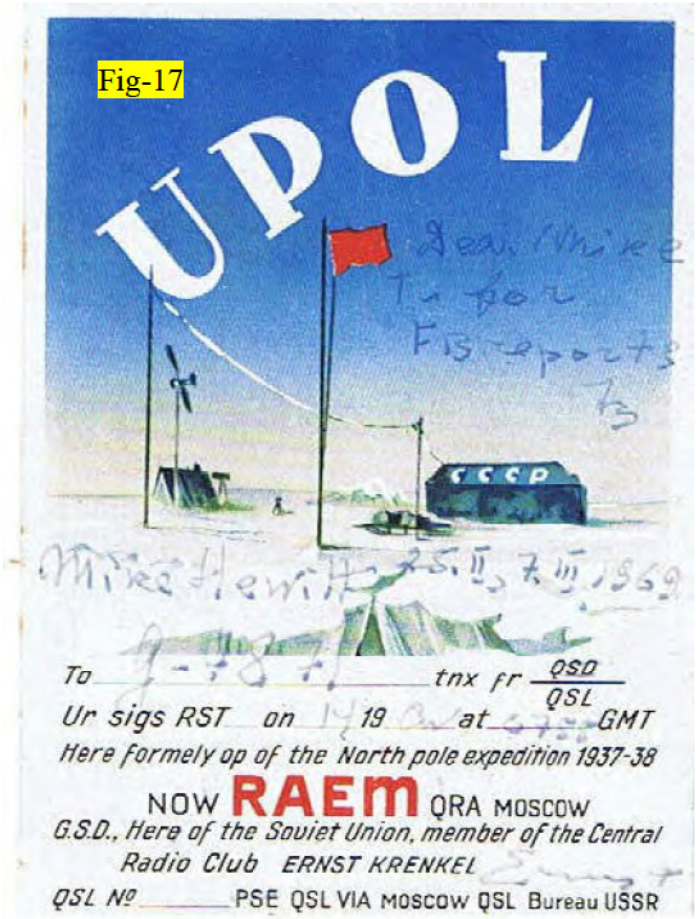

QSL received by Mike (G4AYO) from Ernst Krenkel in 1969, when Mike was still ISWL G7871

Although the UPOL callsign is more prominent, the QSL is actually from **RAEM** operating from his home QTH.

Fig-18

This picture is of the UPOL award to commemorate the 70th anniversary of UPOL – which G4AYO received in 2007

Mike actually provided "RADIO" magazine with the QSL image for the award.

Fig-19

Last year Mike (G4AYO) had many CW QSOs with Mike Fokin, RW1AI, who was QRV from North Pole-35 (R35NP). The QSL is shown here.

This was another 'drifting' ice station, of which Krenkel would have been proud.

Despite advances in technology, some things never change. R35NP had to be abandoned in a hurry when ice conditions changed suddenly, just as with UPOL many years before.

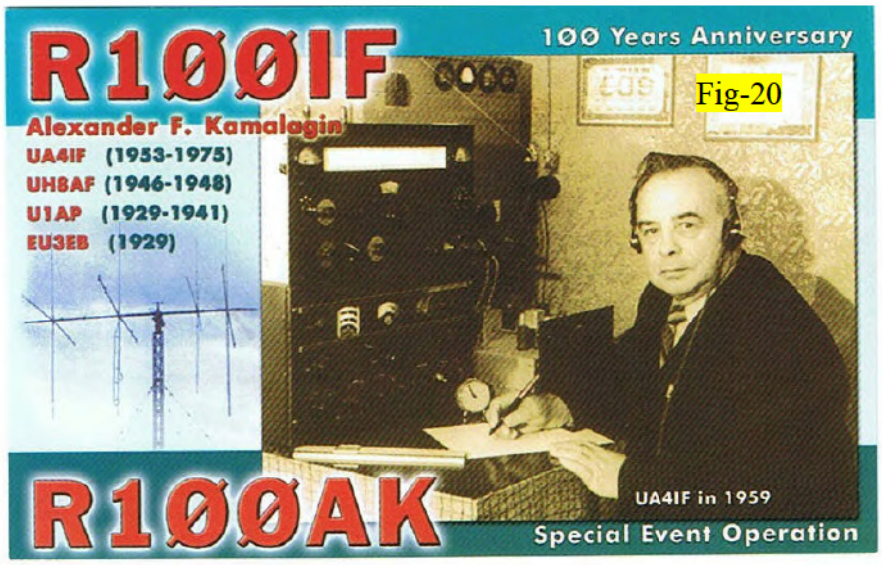

One callsign listed in the log of UPOL is that of A F Kamalagin, U1AP (later to be UH8AF and UA4IF).

Alexander became famous as a contester, DXer and radio expert.

In August 2007, R100AK and R100IF were QRV to commemorate the 100th anniversary of Alexander's birth

I worked both stations

73 **Mike (G4AYO)**

This image is of Ernst Krenkel operating as RAEM from his home QTH near Moscow in 1958. The original is in monochrome, but when Mike (G4AYO) sent it to the Krenkel Museum he received this colourised version in return from Eugene (UA3AJT) who was the founder of the museum.

Krenkel's AR-88-F is now on display in the RKK Museum

This BC-610-e, was owned by Krenkel and is now an exhibit in the RAEM memorial museum

Transmitter covers 1.5 – 18MHz. Up to 3 channels, determined by plug-in tuning units and final amplifier coils.

Modes A1 (400w) and A3 (300w).

Requires BC-614 speech amplifier for AM.

Nett weight 390lbs (without BC-614). Developed from Hallicrafters HT-4 amateur power amplifier. Manufactured from 1939

Even after the remarkable 'voyage' on the drifting ice in 1937, Krenkel still maintained his love of the arctic. Here is another QSL card, sent to UA1AB for a QSO in 1947 with RAEM/MM, while Krenkel was aboard the "George Sedov"

Ernst Krenkel's grave. Picture via SM5IQ

Every year, on December 24th (Ernst's birthday) people close to him, friends and pupils gather at his tomb on Novodevichiem a cemetery in Moscow.

There were many polar expeditions that RAEM participated in, or organized, but Krenkel's last voyage to the Antarctic Circle, took place in 1968. He headed a voyage of the scientific-research vessel "Professor Zubov", which was bound for the shores of Antarctica to relieve its staff of winterers, and also to carry out oceanographic research.

Despite so many winters in the arctic in primitive camps Krenkel not only survived, but succeeded in keeping his signals on the air. He then survived persecution in the Stalin epoch, in some ways more arduous still, but after Stalin's death in 1953, his reputation, his amateur radio license, and his honour were restored.

He was the first chairman of the central radio club (CRK) the USSR; and Chairman of the Federation of radiosports of the USSR (1959 - 1971). He put great effort into the popularization and development of amateur radio in the USSR, and he did all this despite the uneasy conditions behind the iron curtain.

He died on Dec 8th 1971, and his tombstone bears the letters of that unique callsign RAEM. Now the Central Radio Club of the Russian Federation bears his name.

In addition to the numerous museum exhibits and published articles honouring Ernst Krenkel, a bay on the coast of Komsomolets Island, and one of the islands in the Severnaya Zemlya archipelago are named after him. Together with a polar hydrometeorological observatory on Heys island (Franz Josef's Land), a

street in Moscow, a Communications Electro-Technical College in St. Petersburg, and a weather research vessel of the Hydrometeorological Service.

Ernest Krenkel's 100th anniversary was celebrated by a team of ham radio operators from 18th to 21st December 2003.

All the operators who participated were issued with special call-signs that resembled the personal call-sign of Ernest Krenkel. R1AEM, R3AEM, R4AEM, R6AEM, R9AEM, R0AEM, RAEM

The design of the R#AEM QSLs was of RAEM's own QSL card, with that of RAEM being different

Fig-26

Fig-27

Fig-28

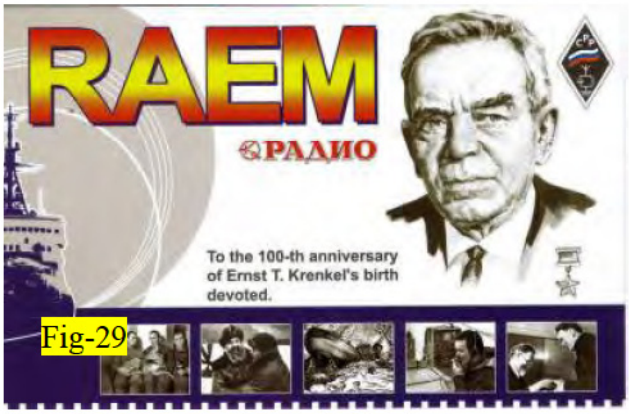

Fig-29

The various stations were located as follows….

1) **RAEM** - (RZ1AWB, ice-breaker "Krasin", Sankt-Petersburg),
2) **R1AEM** - (RK1ZWX, QTH Murmansk)
3) **R3AEM** - (RK3DZD, QTH Kolomna, nr Moscow)
4) **R4AEM** - (RK4WWY, QTH Votkinsk, nr Izhevsk)
5) **R6AEM** - (RK6AXS, QTH Krasnodar)
6) **R9AEM** - (RK9XWW, QTH Vorkuta)
7) **R0AEM** - (RK0BWW, QTH Norilsk)

For RAEM QSL manager = RV1AQ (193231, Sankt-Petersburg, P.O.Box. 80).

For all other R#AEM callsigns, the QSL manager is A.Pervacov (UA9XC), P.O.Box 73, Syktyvkar, 167023, Russia. QSL via the bureau, or via e-mail to ua9xc@parma.ru

There is an RAEM Diploma available for contacts with Russian stations in either the arctic or antarctic region. Full details in **appendix 3**

The 'Ernst Krenkel Memorial' - International Contest is held on the 4th full weekend of December each year, on the 80, 40, 20, 15 and 10 m. bands. The uniqueness of the contest is in the non-trivial number exchange that requires operators to show their true CW skills. Further details can be found in **appendix 5**

The memory of Ernst Krenkel will never die!

Yuri Manukovsky, RW3GA

PS : I wish say special thanks to David G3ZPF for his care, support, and help when I decided to write this article. Also my thanks go to Mike (G4AYO) and to Alf (SM5IQ) for helping G3ZPF with translation and images from their private collections.

For the writing of this article I used:

1. *E. Krenkel "RAEM is My Callsign";*
2. *B.Kremer "The radio operator and the polar explorer";*
3. *"Radio"Magazines (1946-2009)*

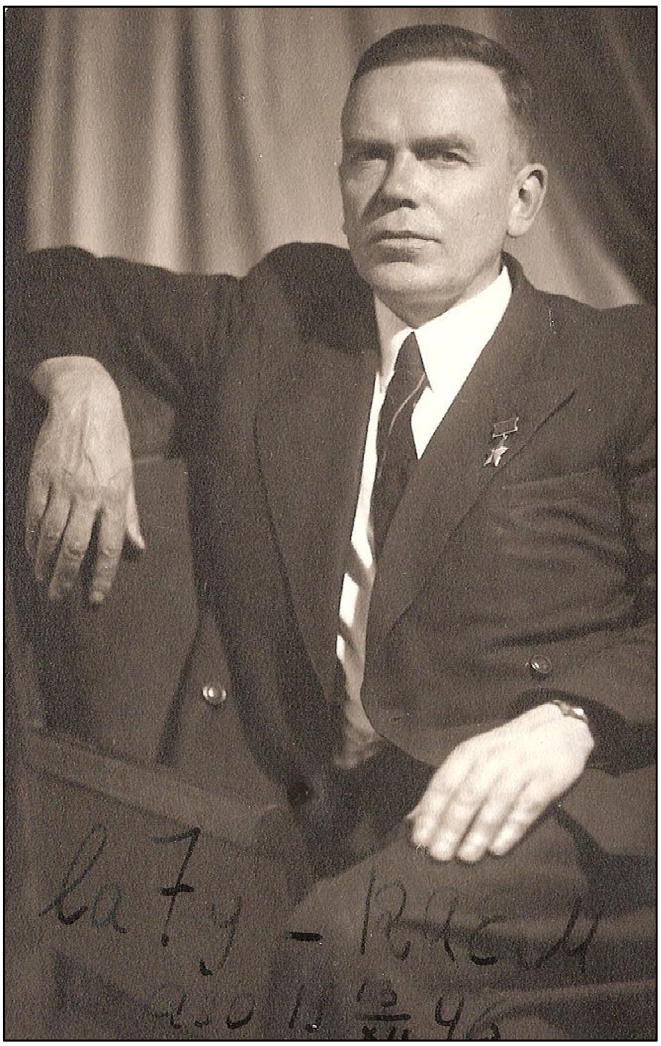

LA7Y - RAEM QSO 13/12/1946

Bilder fra auksjonen og loppemarkedet 14. og 15. juni 2014 *(Foto: Michael Andersen, 608)*

403 Philips Polka m/platespiller på toppen

Utendørssalg av 78-plater

376 AVO Test Bridge

135 Boonton Megacycle Meter (Gitterdip-meter)

17 Trygve Bergs forsterkerprosjekt m/Lundahl trafoer

Publikum, noe glissent i rekkene

147 Andrea krigsmottaker m/uorginal høyttaler

Loppemarkedet

Loppemarkedet

Loppemarkedet

Loppemarkedet

Loppemarkedet, Jan Helge Øystad med banneret

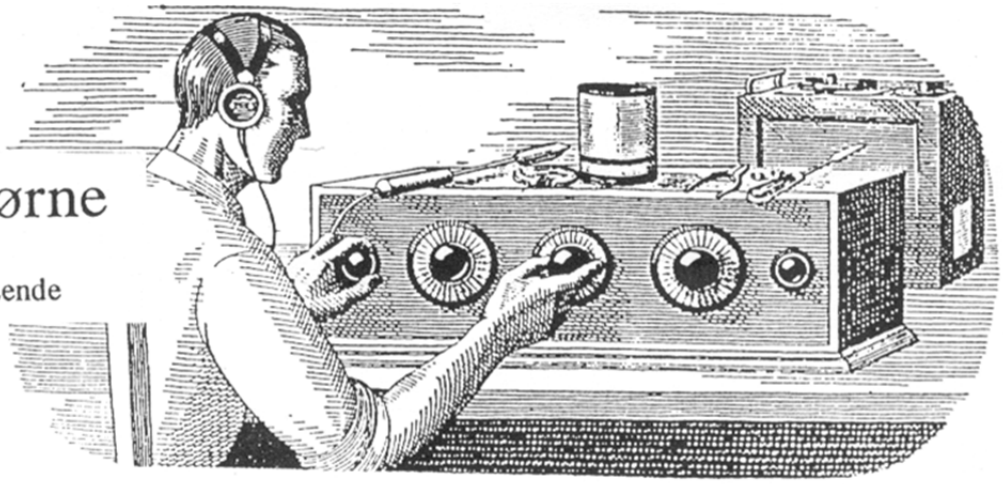

Tor's Hjørne

Av Tor van der Lende

Sommaren er kort, og det meste har regnat bort, synger Svenske Thomas Ledin, men det tror jeg ikke på. Ikke i år. I skrivende stund er 2 ukers ferie unnagjort og 2 uker gjenstår. Den siste uken har varmen vært meget tilstedeværende og med temperaturer opp i 35 grader i skyggen, har det vært direkte ubehagelig. Selv med nok av kald drikke for hånden. Vel, vi får komme ned på jorda igjen og se realitetene i hvitøyet.

Auksjonen var vel det siste store vi gjorde før vi tok ferie, og denne gangen må jeg si at vi har nådd ganske langt ned på bunnen. Etter ønske fra medlemmene som kom på årets årsmøte, ble våraukssjonen flyttet fram til juni for å få bedre uteforhold og komme nærmere vår tidligere sommerauksjon. Dette hjalp visst ikke så mye på frammøtet, det kom kun ca. 78 medlemmer, mot normalt over 100 på tidligere auksjoner. Det som var påmeldt av gjenstander denne gangen bar rett og slett i stor grad av en kjeller/skrotlager opprydding. Alle er jo kjent med nå at minste utropspris er kr. 100.- Og de mange usolgte gjenstander var helt klart ikke verdt denne 100 lappen. Vår statistikk viser at det var 60 usolgte gjenstander, og 120 som ble solgt til minstepris. Dette er det ikke noe moro å være med på. Hvis denne trenden skal fortsette setter jeg et stort spørsmålstegn ved om jeg rett og slett skal gidde å være auksjonarius lenger.

Når vi kom til siste pause og hadde ca. 100 objekter igjen, satt det vel en 25-30 medlemmer igjen, og jeg tror nok at de fleste av disse var selgere, og ikke ute etter å gjøre et kjøp. Da er det ikke så rart at det blir mange usolgte objekter.

En annen ting jeg vil påpeke, er at det ikke er tillatt å bruke andre medlemmers nummer for å påmelde egne ting. Det er blitt registrert at en av våre medlemmer har gjort dette, (vi er ikke blinde). Dette er for det første lite kollegialt, da vedkommende kan melde på 2-3 ganger 15 egne objekter, og resultatet vil da bli at hvis vi må stryke noen av medlemmenes påmeldte 15 objekter for å komme ned på et rimelig totalt antall, ca. 400, vil da de som har meldt på sine maks 15 objekter, miste 2-3 objekter ved strykning, mens da vedkommende som har fått låne andre medlemmers nummer kan få solgt 3 ganger 13 objekter, altså nærmere 40 objekter. Dette er så ukollegialt at det grenser til represalier. **Dette må det bli slutt på.**

Våre Rare Mikrofoner

Av Tor van der Lende

Roar Veum kom til meg en dag før ferien og ga meg en plastpose med noen greier oppi, her er en mikrofon til spalten din, sa han. Javel, og mange takk, svarte jeg. Kikket nærmere opp i posen og der lå det en lang hylse med gjenger på og et lite rundt gitter foran. Bak var det en XLR kontakt og ledningen derfra gikk inn på en liten sort boks som det sto STM-2.. Stick-on, og Professional low-noise microphone preamplifier. Og i tillegg en batterieliminator på 24V.

Jeg hadde ikke sett en sånn mikrofon før. Roar som jobber hos Stanley med IT og alarmsystemer trodde det muligens var en mikrofon til lyd overvåkning.

Men vi har et nyttig verktøy på PCn som heter Google. Bak på mikrofonen etter å ha tatt ut XLR kontakten, sto det en liten lapp med teksten: ES945. På dette søket fant jeg flere sider med informasjon om denne mikrofonen. Den er produsert i Japan av Audio-Technica, og den beskrives som en professjonell mikrofon til montering på plane overflater som en bordplate, en vegg eller et panel. Bruksområdet er høykvalitets lyd ved professjonele lyd opptak, konferanser og fjernsynsbruk eller

annen relevant bruk. Den skal ha fantommating av en spenning mellom 11-52V og er en «wide Range» kondensator mikrofon. Frekvensområdet er 40Hz til 18.000 Hz.

Her ser dere for-forsterkeren som var tilsluttet, og den har mange muligheter for bruk. Balansert eller u-balansert inngang med impedans fra 150-600Ohm. 2 separate linjeutganger og et frekvensområde på 50Hz til 30kHz. Uttak for fantommating og et regulerbart gain fra 35-65dB. Denne for-forsterkeren er laget av RDL, Radio Design Labs i USA.

Lengden uten XLR kontakten er 70mm, og diameteren er 20mm.

Som dere skjønner er det utrolig mange mikrofoner som er produsert verden over, og til utrolig mange formål.

Radioer jeg har møtt

Av Tor van der Lende

På auksjonen i fjor fikk jeg kjøpt en hendig liten radio, en Marconiphone, modell P20B, fra 1948. Dette er en såkalt «Beuty Box», som var populære på den tiden. Her kunne man dra på picnic med medbragt radio som nesten ikke tok plass eller veide for mye. Denne har en rammeantenne som ligger flatt inne i lokket, og ser jeg på skjemaet er den ikke ulik vår egen Kurer, og den har faktisk de samme rørene; DK91, DF91, DAF91 og DL92. Bare i engelsk/amerikansk typebetegnelse.

Denne radioen går på 1,5V og 60V som var et standard reiseradiobatteri i England på den tiden. Og dette batteriet er så lite og flatt at det får plass under lokket på undersiden. Ledningene fra rammeantenna i lokket ses tydelig på det nederste bildet.

Lang og mellombølge er de to bølgebånda som den er utstyrt med.

Da jeg begynte å undersøke denne krabaten litt nøyere viste det seg at 2 av røra var avbrente i filamentet, så de ble erstattet, og et par små elektrolytter ble også byttet da disse ikke var helt tette.

Spenninger ble tilkoplet og øret ble lagt inntil høyttaleren, og der kom mellombølgen inn, noe svakt, men dog var det flere stasjoner å høre. Jeg antar at den svake signalstyrken skyldes den lille rammeantenna.

MARCONIPHONE
PERSONAL RECEIVER
MODEL 'P 20 B'
THIS RECEIVER IS FOR OPERATION ON A MARCONIPHONE BATTERY TYPE B114 OR ITS EQUIVALENT.
REPLACEMENT OF BATTERY AND VALVES
Full details are given in the Instruction Card which should be carefully studied. Briefly the information is as follows:
Battery:- Place the receiver face downwards with the lid closed, release the end catch and swing open the base. Lift the used battery carefully from its supports and remove the non-reversible four-pin plug. Insert the plug into the new battery and place the battery on its supports with the lead folded under (as shown in the illustration). Close the base.
Valves:- Open the base as described above. Replace faulty valve with one of the same type; valve types and positions are shown in the illustration.
(WARNING:- When removing or refitting a valve, never use excessive sideways movement and on no account use force. As these valves have glass bases, any such movement or rough handling may fracture the glass surrounding the pins and the valve will fail.)
Part No. 42982
IMPORTANT
BATTERY MUST BE FITTED WITH PLUG ON LEFT HAND SIDE VIEWED FROM HANDLE END
REFERENCE TO THIS INSTRUMENT
QUOTE MODEL No P 20 B
& SERIAL No 29768

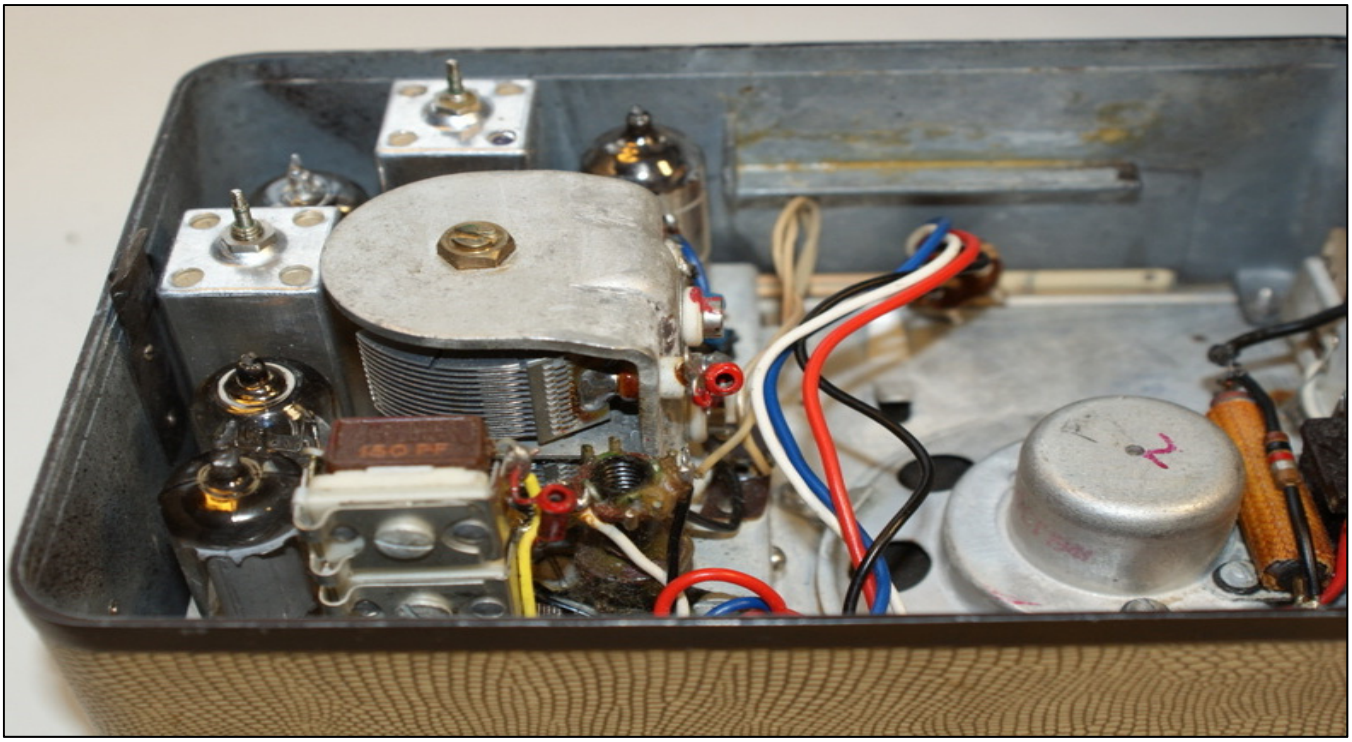

Her ser vi hvordan det lille «vidunderet» ser ut innvendig, med 2-gangs dreie-kondensator og MF bokser og høyttaler. Rett over høyttaleren ses braketten som batteriet hviler på. Hele radioen måler 75mm høyde, 85mm dybde og 120mm bredde.

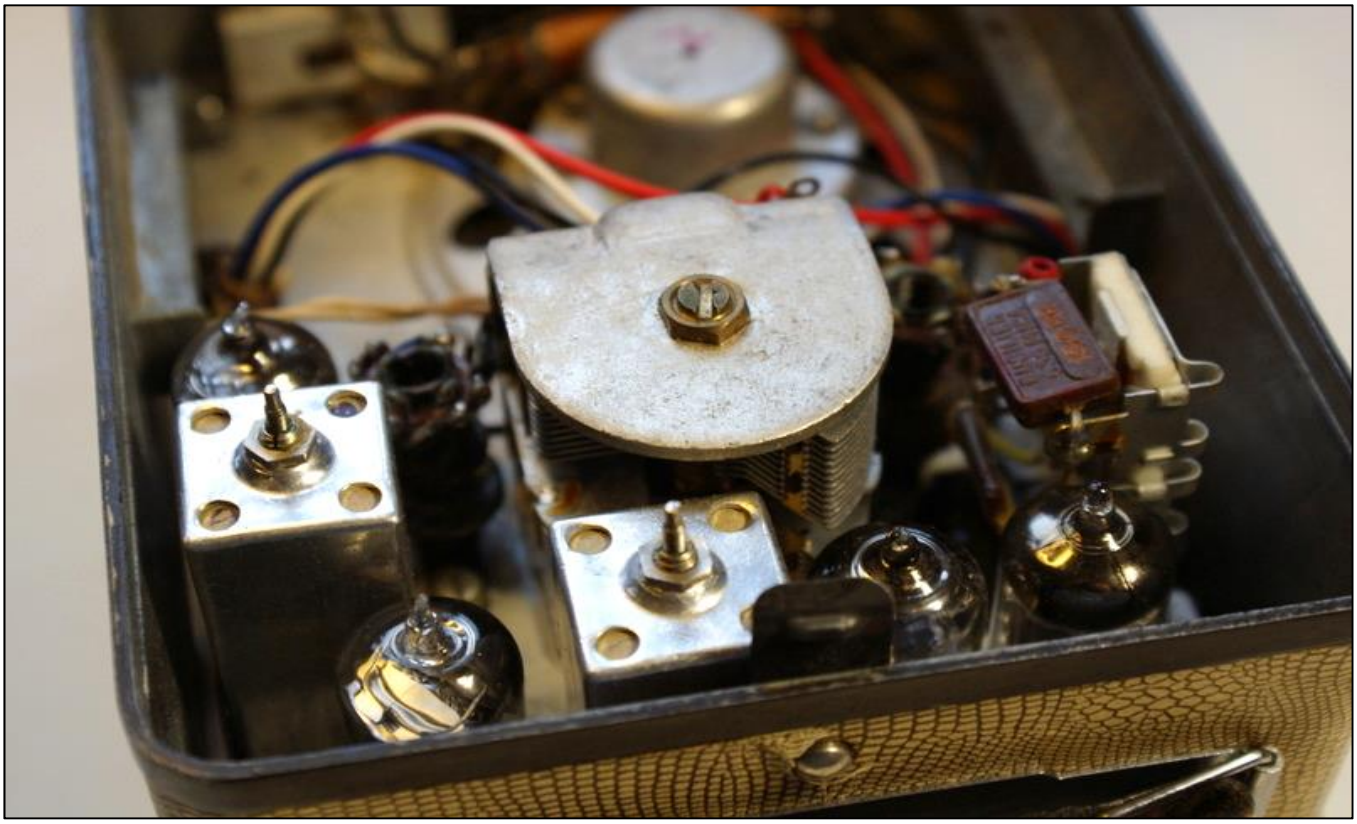

En Hemmelig Radio

Av Tor van der Lende

Før ferien fikk jeg en e-post fra en dame som lurte på om jeg kunne hjelpe henne med et krystallapparat hennes far hadde hatt gjemt under krigen og lyttet på London med, om det var mulig å få det til å virke igjen slik at hun kunne vise sine barnebarn hvordan det var å høre på hemmelig radio under krigen. Etter nærmere avtale kom hun en dag, og det viste seg at det ikke var noe krystallapparat, men en liten 1 rørs radio med et likeretterrør, nettdrevet. Denne radioen hadde vært gjemt i et tre-skrin og bare tatt fram ved spesielle anledninger, men skrinet var for lengst borte, og radioen, som var hjemmelaget, var i en heller dårlig forfatning. Av hodetelefonene var det bare selve øreklokka igjen og en tjafs av en ledning. Nettledningen så ut som en tørr gammel sprø lakris. Etter å ha byttet nettledning og koplet til et sett med hele hodetelefoner, var jeg såpass nysgjerrig på å høre om det var liv i krabaten.

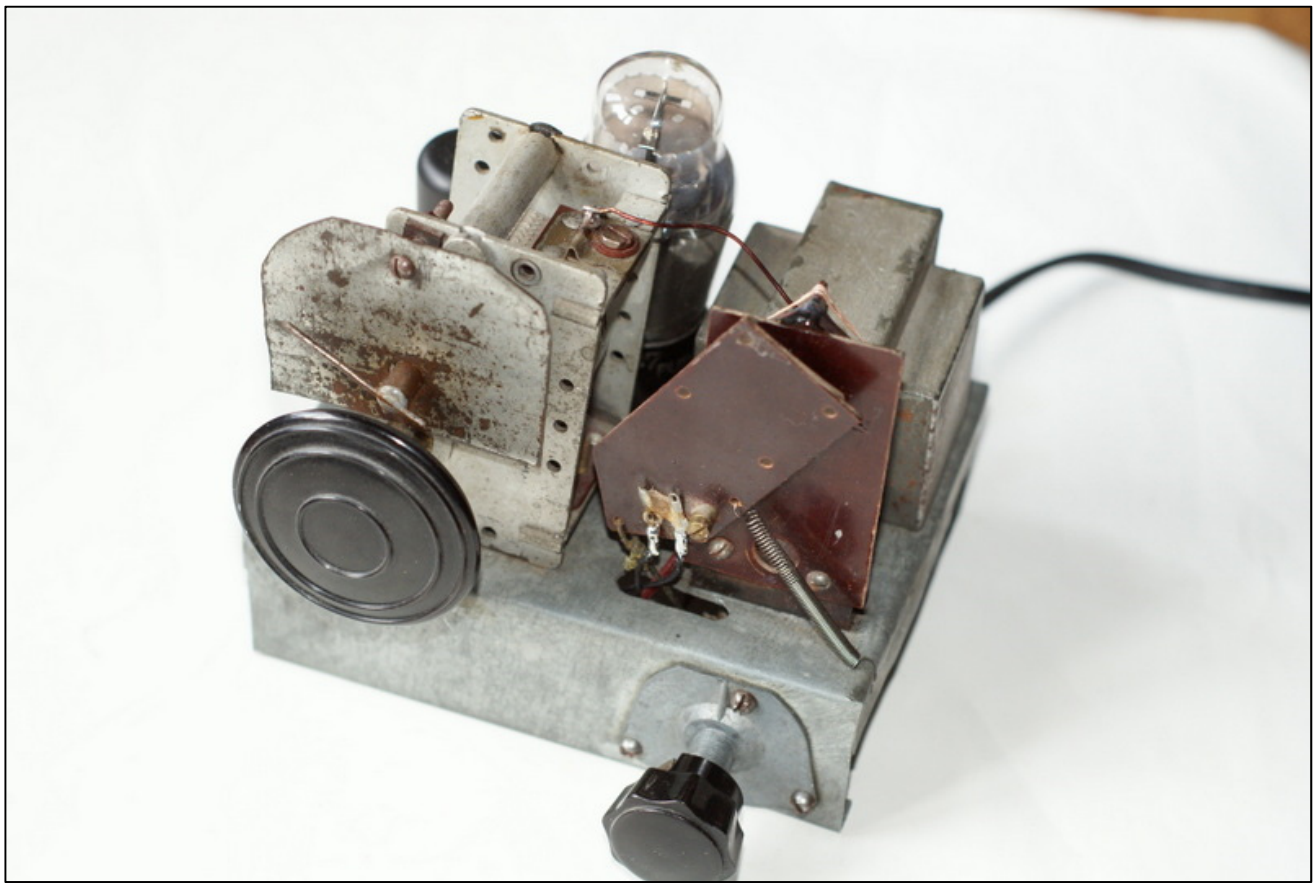

Det ble en del skraping og during, (50 perioder). Og det var det. Plugget inn en antennepisk jeg har på balkongen, og da ble det enda mere dur. Høyspenningen ble målt til 260V, så den var OK. Jernrøret som sto der var en del rustent og ingen leselig tekst var å se. Likeretterrøret var 1V, som var lett og se. Dette var en reaksjonskoplet mottager med en fast avstemningsspole og en variabel reaksjonsspole viklet på en bakelittplate som var fjærbelastet og kunne svinges fram og tilbake over den faste spolen. Dette ses tydelig på bildet med fjæra og en knapp under, festet til en aksel under chassiset med en snor festet i hjørnet på bakelittplata, slik at man kunne variere graden av tilbakekopling. Ettersom jeg husker er dette spolesystemet fra en

Telefunken Tenor fra 1936/37, Med den faste avstemningsspolen viklet på to bakelittplater montert i kryss og med spor til spoletråden.

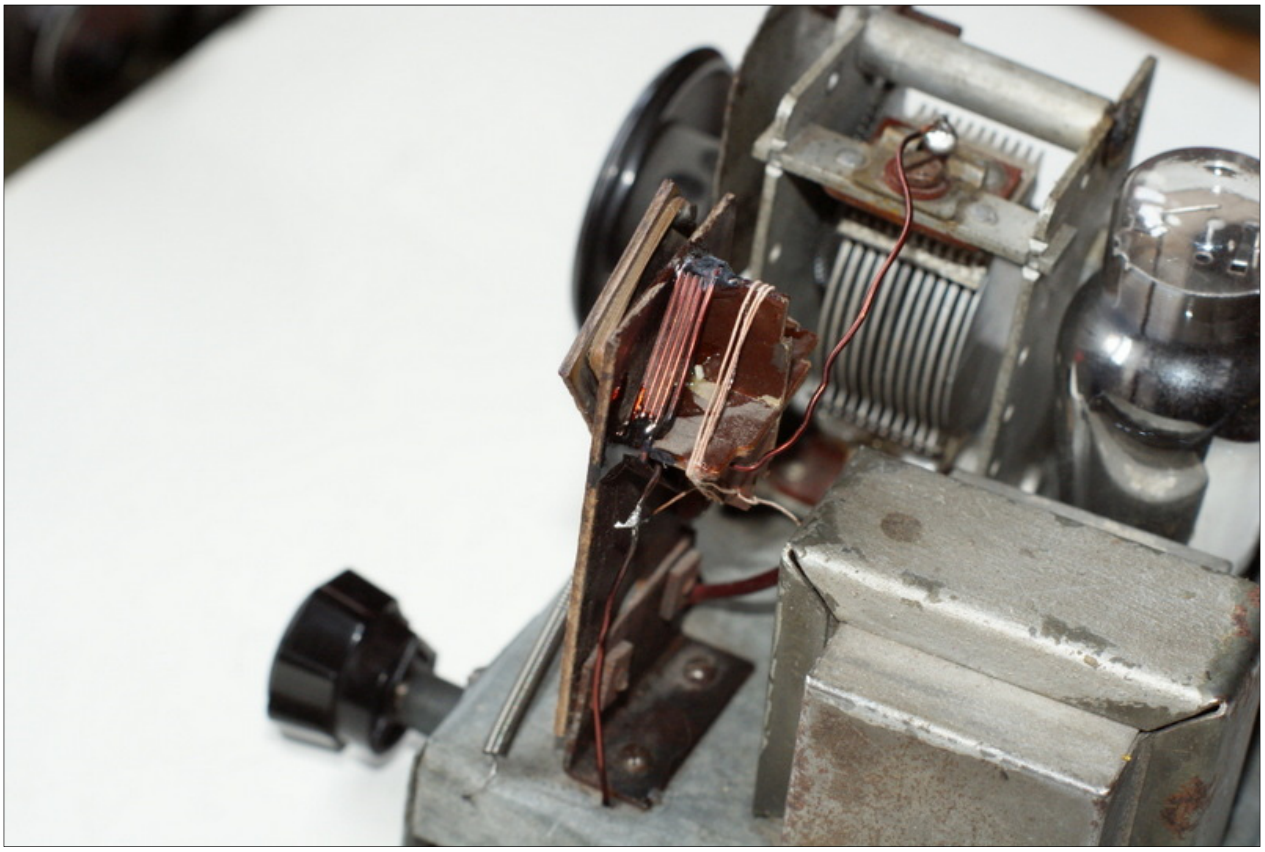

Her ser dere avstemningsspolen som er den tykke tråden, og denne har 4-5 viklinger, og dette skulle tilsi et sted på kortbølgen. Den bakre viklingen med den tynne tråden kommer jeg tilbake til senere.

Nett-trafoen ses i nedre høyre hjørne, og er ganske liten, men gir nok spøk og spenning. Jeg ville gjerne ha denne radioen til å virke igjen etter så mange uvirksomme år i en kjeller, så jeg fikk tracet et skjema av den, og prøvde å finne et nytt stålrør som kunne passe. Gikk i min egen kjeller og hentet opp en eske full av amerikanske stålrør, og vademecumen ble slått opp på alle de forskjellige røra jeg hadde, men fant ingen som passet, dette var litt spesielt da jeg så at glødningen var koplet på pinne 7 og 8, for normalt er glødingen på amerikanske oktalrør på pinne 2 og 7. Etter å ha bladd igjennom det jeg hadde av rørhåndbøker på stålrør, kom jeg til at det kun var ett rør som hadde denne koplingen og var en triode, nemlig 6SF5. Dette hadde jeg ikke selv, men NRHF hadde, så det ble funnet fram og betalt. Men det ble ikke noe mere lyd i rakker`n for det. Elektrolyttene ble byttet, likeledes en trådviklet motstand mellom lyttene, og noen suspekte 100 pF kondensatorer. Nå fikk jeg en reaksjon på reaksjonskoplingen når denne ble flyttet fram og tilbake foran avstemningsspolen, men ingen hørbar radiostasjon. Når jeg koplet ut antenna ble duren borte, så jeg gikk i bokhylla og fant fram en innbunden årgang av det Svenske Populær Radio fra 1928. Der fant jeg en artikkel med mange forskjellige skjemaer over 1 rørs reaksjonskoplede mottagere, og det pussige var at ingen av de hadde en antennekopling som gikk via en 50pF`s kondensator inn på gitteret på røret. Neida, alle skjemaene viste en antennespole i tillegg til de andre to som var viklet som en

induktiv antennekopling mot avstemningsspolen. Dermed viklet jeg på noen tørn med tynn HF lisse nær avstemningsspolen, se den tynne viklingen på foregående bilde, og denne er merket på skjemaet med L1. L2 er avstemningsspolen og L3 er reaksjonsspolen eller tilbakekoplingsspolen som den også kalles.

Da ble det virkelig sus i serken og liv i leiren. Nå haglet det inn med stasjoner, og det var tydelig hvilke stasjoner jeg lyttet på. Det jeg da ikke forstår er, hvordan ble denne radioen brukt under krigen når det bare var sus og tilbakekopling å høre? Som det synes på det første bildet er det festet en liten skala-viser på kondensatorakselen og en blyant-markering på blekkplata bak viseren. Så det kan jo tyde på at her har det vært en BBC sender å lytte på. Det som er skummelt med denne radioen er at hodetelefonene er høyspente, se bare på skjemaet så ser dere det. Derfor har jeg isolert bananstikkene til telefonen da disse har en skrue som stikker ut for å feste ledningen.

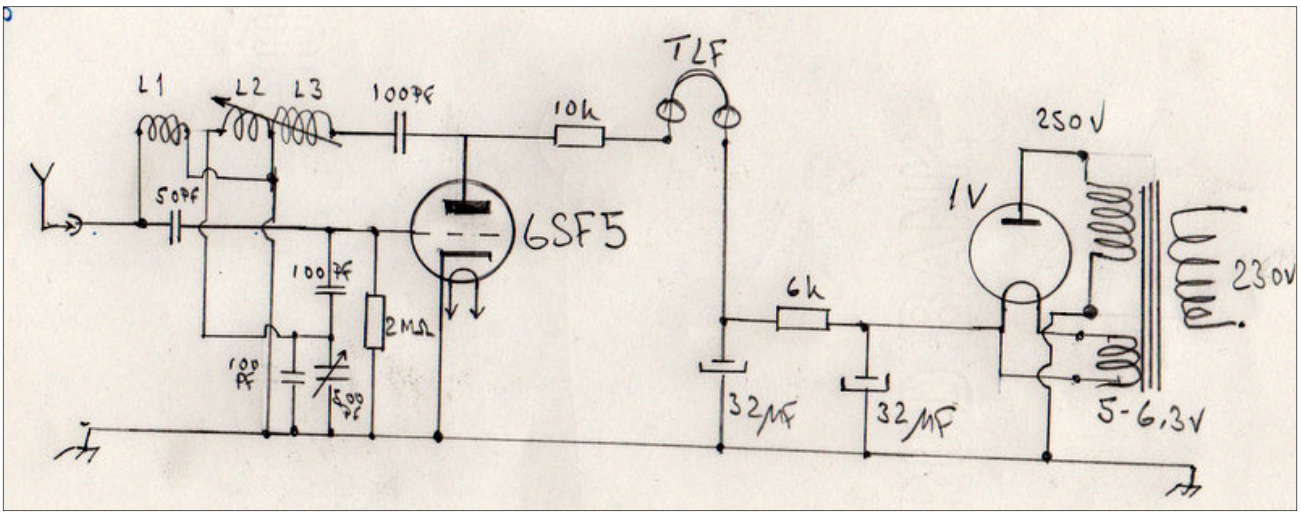

Hodetelefonen har en kopling rett på den ene elektrolytten, som har en spenning på 250-300V.

Til høyre ser dere akselen med tråden for å bevege reaksjonsspolen. Chassiset var laget i galvanisert blikk og klippet til med blekksaks og antagelig bukket i en skrustikke. Skruene som er brukt er i messing og med gamle firkantmuttere som nå er godt rustne. Enden på skruene er brukt som loddepunkter for det som skulle jordes.

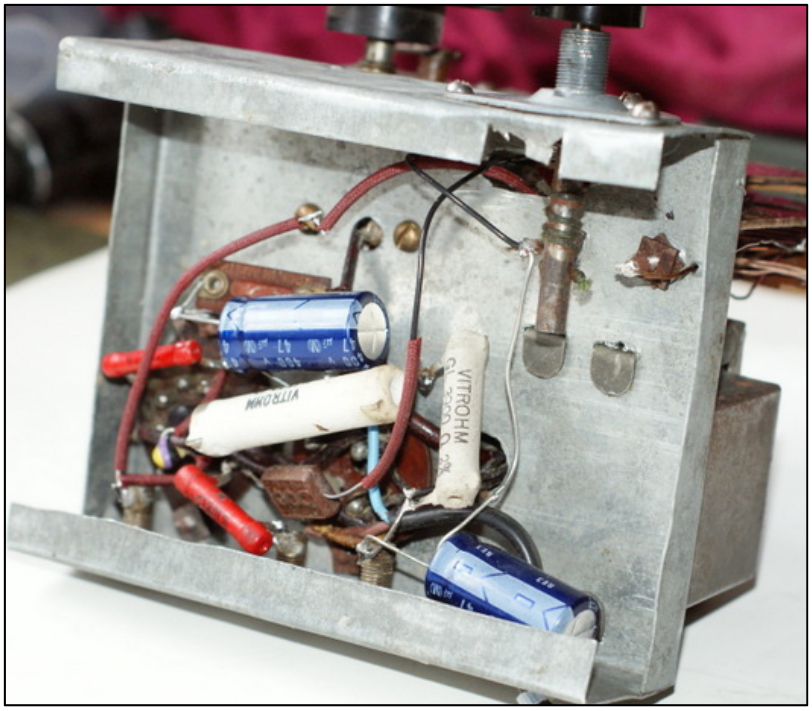

Nærbilde av reaksjons-koplingen. Både over og under chassiset.

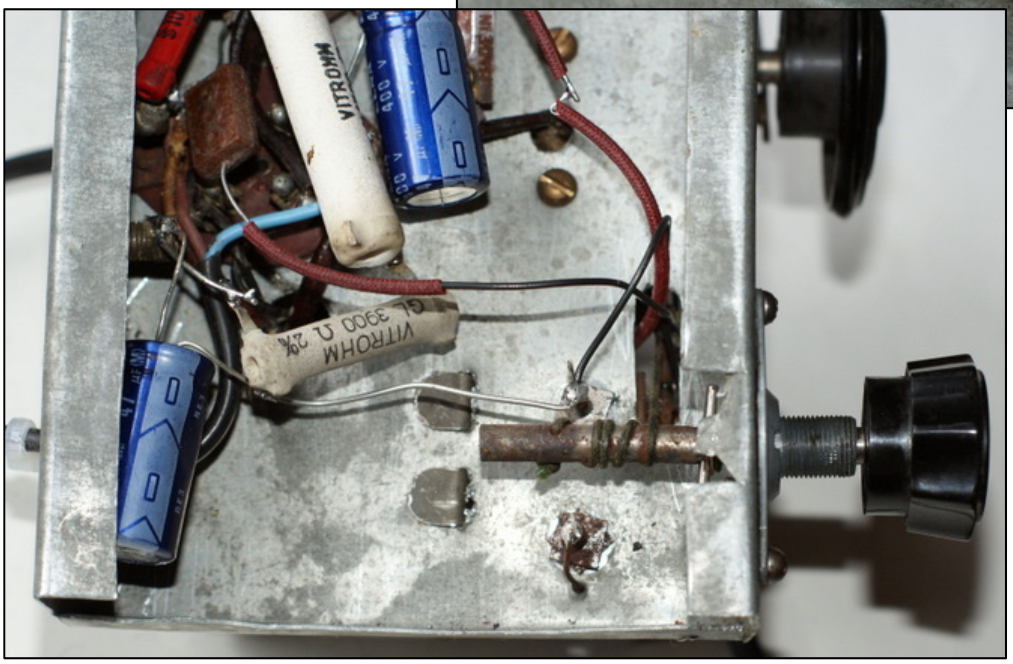

Som vi ser er ikke Nipper ferdig med sommerens gjøremål enda, det må vannes. Det regner jeg med at de fleste av oss også har måttet gjøre i sommer.

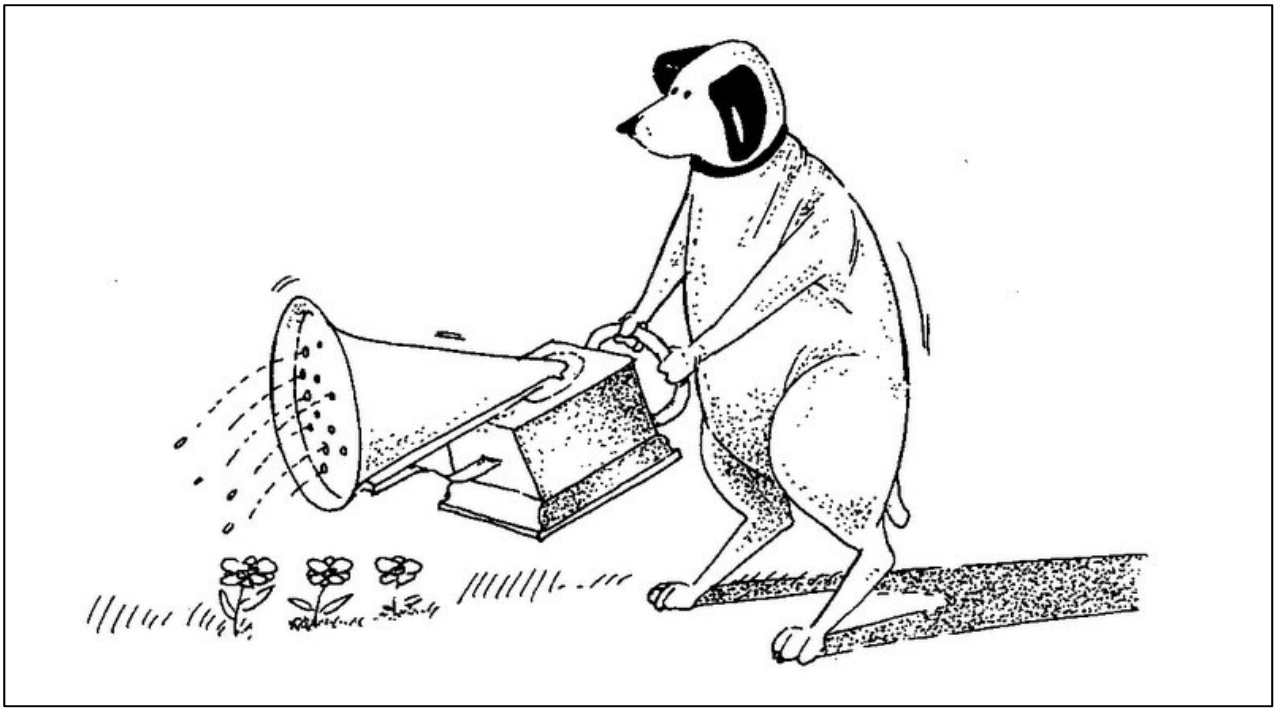

Hvor lenge siden er det ikke at vi har sett en radioreklame på et hustak i Oslo? Her Har dere en. På Frogner Plass, nederst i Kirkeveien, nedenfor Vigelandsparken, finner vi nå reklame for den berømte Sveitsiske radioen, GENEVA. Denne radioen finnes i det samme designet, men i utrolig mange størrelser.

Den siste takreklamen jeg husker var en Radionette reklame på taket av gamle Ullevål kino. Den sto der i mange år etter at Radionette var gått over i historien.

Det hadde vært artig om noen av dere hadde hatt noen gamle bilder av radioreklame på hustak. Dette er jo også en del av Norsk radiohistorie.

Da takker jeg for meg for denne gangen, og sier på gjensyn i neste nummer.
Hilsen Tor…

Haakon Haug og Loewe-rørene

Av Tore Moe Namsos (2)

Bildene av Loewe-rørene på bladets bakside datt ut av en mappe som har tilhørt Haakon Haug (medlem nr. 30) nylig. Det er papirkopier fra før digitalkameraene ble vanlige, og fra fotobutikken var de stemplet med september 1989.
Dette er bilder av to legendariske radiorør fra 1926, laget i Tyskland av firmaet Loewe AG. Det ene, 2HF, er et dobbeltriode ferdig oppkoblet med kondensatorer og motstander inne i glasskolben. Tallet 2 står for antall rørfunkjoner og HF står for «Hoch Frequenz». Det andre, 3NF, er en trippeltriode som faktisk er en komplett lf-forsterker (Nieder Frequenz), alt integrert i en og samme kolbe. Med disse to rørene kunne man altså lage en 5-rørs mottaker med hf-forsterkning og reaksjon, noe som slett ikke var dårlig. Hvorfor gjorde de dette? Jo, for å spare stempelavgift, siden det var avgift pr rør (eller pr glasskolbe). Genialt? Både ja og nei, Disse rørene var dyre, så hvis en av triodedelene røk, var det bare å kaste hele røret.
Noen påstår at disse rørene var verdens første egentlige ICer. Det er nok riktig hvis man inkluderer både vacuum-state og solid-state.

Hvis du ser nærmere på bildene og toppen av rørene speiler det seg et bilde av fotografen (Haakon) og huset hans. Det er ikke mulig å se ansiktet, for det blir dekket av kameraet, men huset kjenner jeg godt igjen.
Dessverre har Haakon, som nå er 85 år, den siste tiden slitt med Parkinsons sykdom, og han er for tiden på Langerud sykehjem i Oslo.

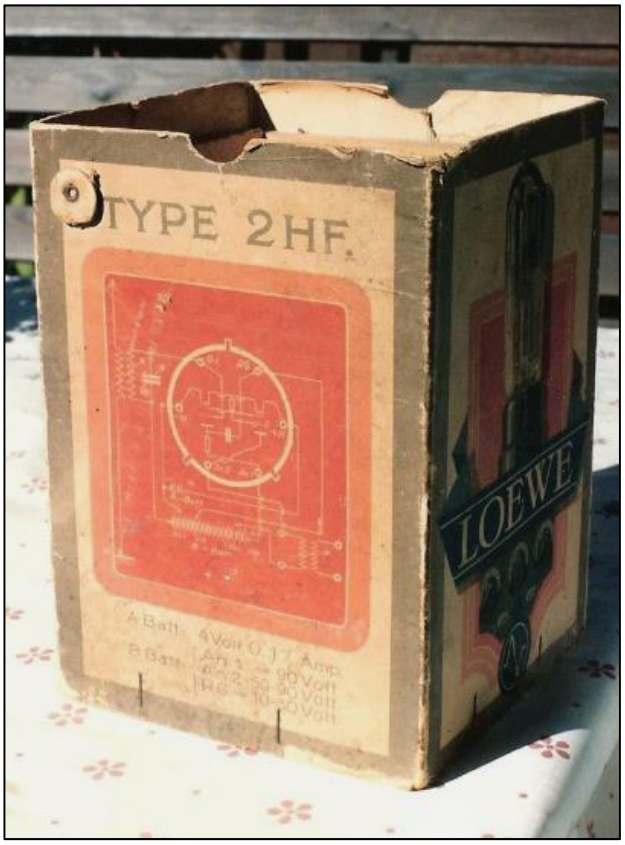

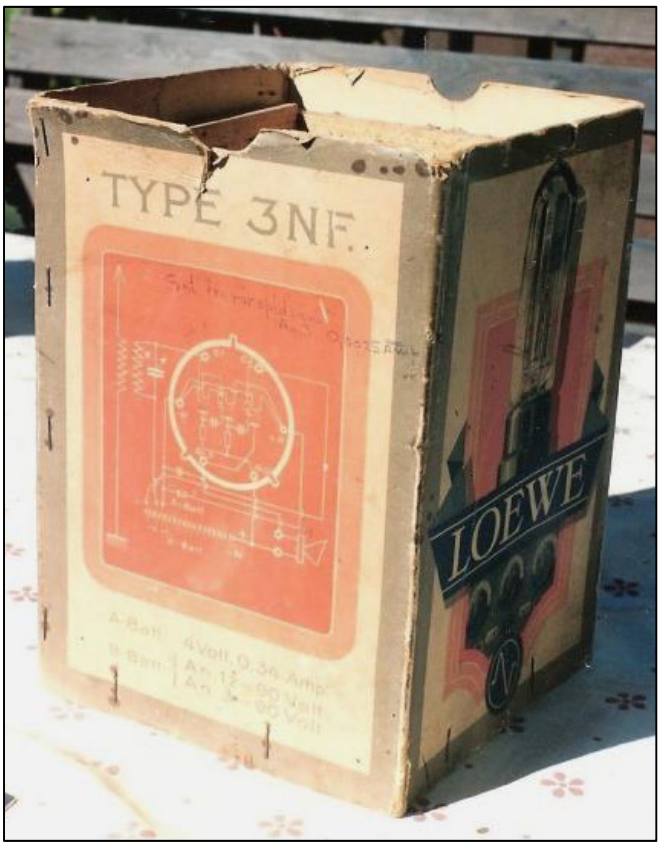

Her ser vi baksiden av røreskene til 2HF og 3NF, med koblingsskjema.
(Foto: Haakon Haug)

Miniatyr sveivegrammofoner – Mikky phone

Av Svein Brovold, medlem nr. 141.

Her kommer en japansk modell kalt Mikky phone (må ikke forveksles med den mer kjente sveitsiske Miki phone). Disse grammofonene ble laget i Osaka i Japan, antakeligvis på 1930-tallet, men den var i produksjon helt til ca.1950.
Den vesle stålkassa er lakkert med sort fin krakelert lakk og har lærhåndtak festet på ene siden. Grammofonen finnes også i grønn farge. Fabrikkmerket på grammofonen «Mikky phone-Patent & Design» er i metall og sitter utenpå lokket og et metallskilt med «Made in Japan» er festet foran på kassa. Denne vesle kameratype maskinen måler 11x14x9 cm når den er sammenslått.
Når man åpner lokket på grammofonen ser man et flatt akkustisk metallhorn som er festet inne i lokket. Lyddåsen, sveiva og den sammenslåtte platetallerkenen sitter også festet inne i kassa. Lyddåsen er original og er merket med Mikky phone. Det sortlakkerte hornet festes på et svingbart feste som er fastmontert på kassa og lyddåsen festes igjen på hornet. Sveiva festes i siden på kassa, her sitter også hastighetsreguleringen. Platetallerkenen består av tre stenger som foldes ut og legges på motorspindelen. Alle innvendige metalldeler unntatt hornet er forniklet.
Drivverket har kun ei lita fjær og spiller ei side på ei vanlig 78-plate. En tung og solid grammofon, den veier faktisk 2,2 kg.
Jeg kjøpte denne grammofonen i Stone Town på øya Zanzibar i Tanzania for mange år siden.

Mikky Phone, åpen

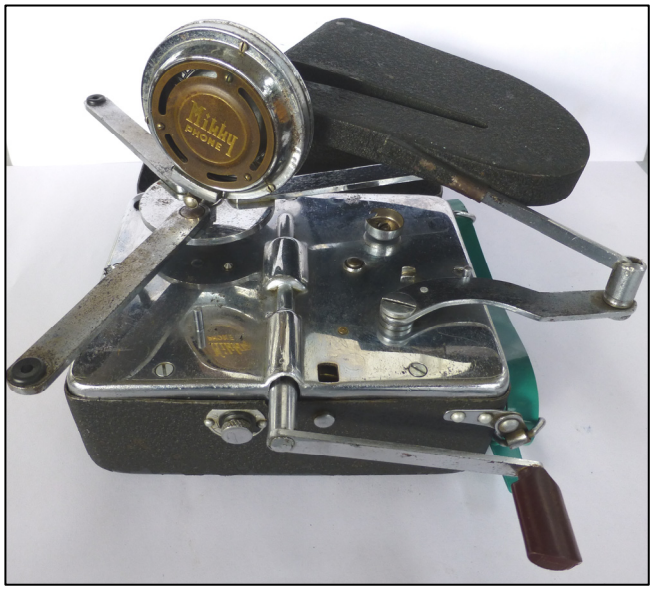

Sammensatt

Lukket

Alle delene

Svenske agentradiosett

Av Frode Weierud, Nr. 462, LA2RL
cryptocellar@gmail.com

I begynnelsen av 1944 til slutten av krigen arbeidet svensk etterretningstjeneste, C-byrån, og svensk signaletterretningstjeneste, Forvarets Radioanstalt (FRA) sammen om å støtte agentradio virksomhet i de tre nordiske landene: Finland, Danmark og Norge. Radioplaner og krypto ble utviklet på FRA og radioutstyr ble konstruert blant annet av firmaet Johan Lagercrantz som Erling Langemyr har beskrevet i sin artikkel ”Spioner i eget land”, Lagercrantz-settene og ’Svenskesuperen’ i HH Nr. 85 (01/04). Jeg har for kort tid siden fått tilgang til to fotografier som kommer fra FRAs interne arkiv og som FRA har gitt meg lov til å publisere. Foto 1 viser et 20W sender-mottakersett hvor Tx/Rx-en står til venstre på bilde, men avbildet opp-ned, og med en tilhørende kraftforsyning til høyre. Snur vi bildet så ser vi at det ligner på radiosettene ”Lagercrantz nr. 1” og ”Tx/Rx 20W” som er avbildet på side 43 og 44 i HH Nr. 85. Det er uten tvil det samme settet men med små forandringer. Foto 2 viser en 30W sender; mottakeren har mest sannsynlig vært en separat enhet. FRA har ingen ytterligere informasjon om disse settene og det er derfor av interesse å finne ut om en eller begge av disse radiosettene er blitt brukt av norske radioagenter enten her i landet eller i Sverige.

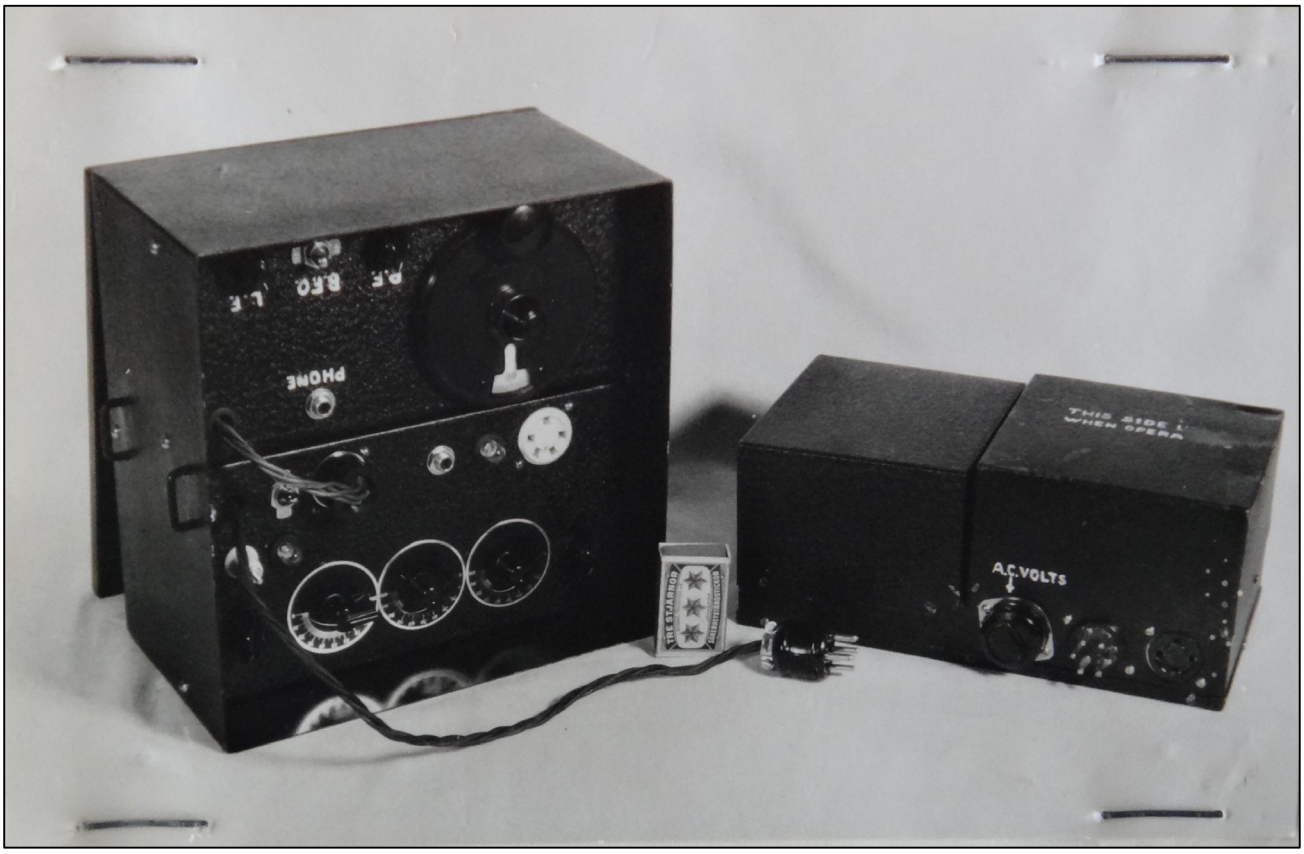

20W radiosett med kraftforsyning. Kilde: FRAs Arkiv.

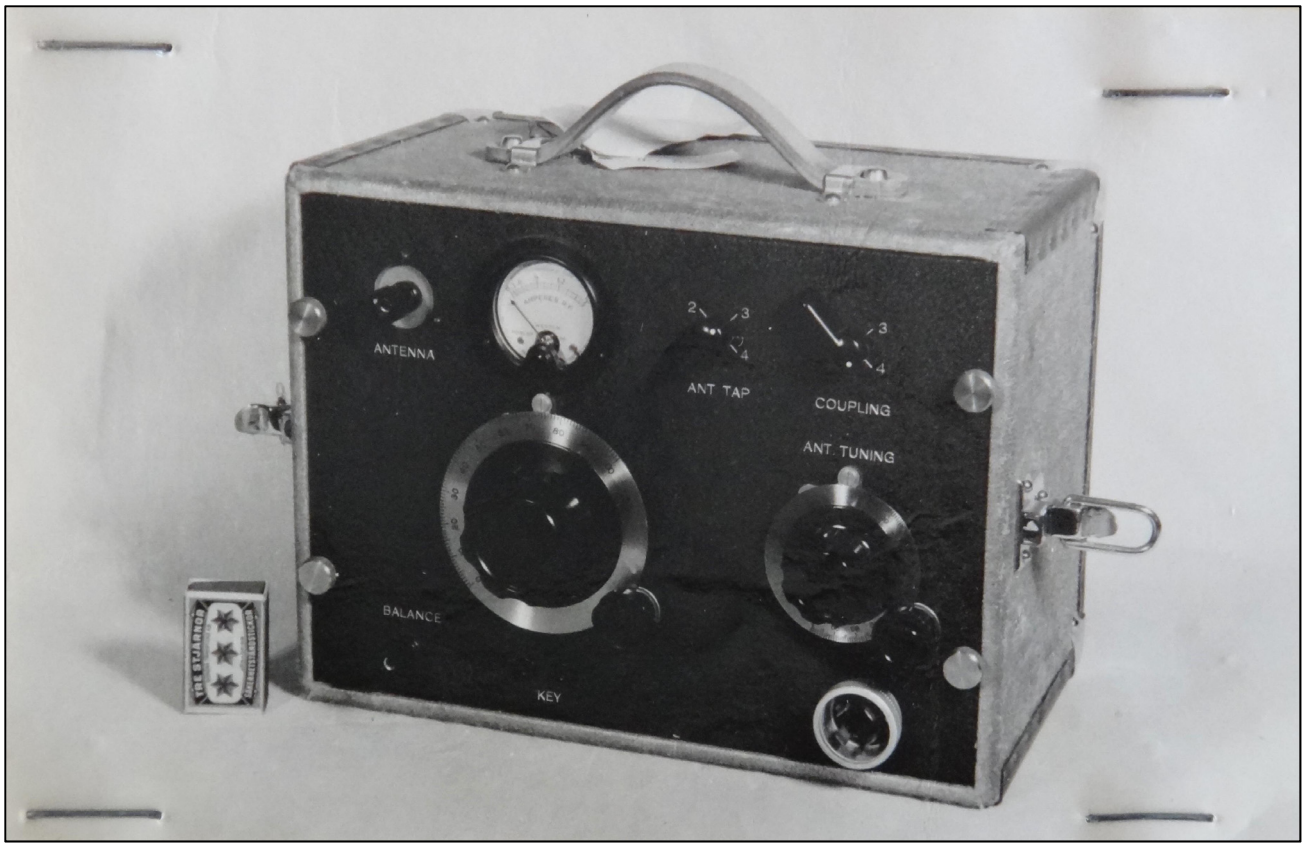

30W radiosender. Kilde: FRAs Arkiv.

Innlevering av radioapparater.

I henhold til Justisdepartementets forordning av 30—5—45 skal alle som har vært medlem av NS samt personer som har hatt radio på grunn av sin forbindelse med tyskere eller NS innlevere sine radioapparater til nærmeste politimyndighet.

Apparatene må være innlevert innen lørdag den 23. juni d. å.

For kommunene Askim, Trøgstad, Rakkestad, Rødenes og Rømskog innleveres apparatene hos de respektive lensmenn.

I Mysen og Eidsberg kommuner innleveres apparatene på Rikspolitiets kontorer i Mysen.

Overtredelse av disse forskrifter straffes etter provisorisk anordning av 14. april 1940 § 8 med bøter inntil 50 000,— kroner eller fengsel inntil 1 år eller med begge deler, dersom ikke forbudet rammes av strengere straffebud. Det samme gjelder forsøk på og medvirkning til slik overtredelse.

Mysen den 14. juni 1945. Sarpsborg Politimesterembete.
Politifullmektigen i Mysen.
A. MESSEL (sign.)

Dette avisutklippet fra en Østfold-avis datert juni 1945, fikk jeg av Bjørn Krogstad (318) under sommerauksjonen. Det ser ut som nazistene ble forsøkt utsatt for en hevnaksjon like etter krigen. Noen annen begrunnelse er det vanskelig å se,men det forelå tydeligvis en forordning fra Justisdepartementet av 30-5-45. Det ser imidlertid ut som dette ikke ble noe av, ihvert fall ikke i noen stor utstrekning. Er det noen som kjenner mer til dette? (Red)

En liten radiohistorie

av Roar Mathiassen, medl. 2388

Dette hendte for ca 3 år siden. Det var et lokalt loppemarked, og etter å ha lett litt finner jeg avdelingen for elektrisk/elektronikk. Blant diverse skrot får jeg øye på to gode gamle «kasseradioer», en Radionette, og en Tandberg. Radionetten var bare å glemme, men Tandbergen?
Den sto med strøm tilkoblet, så det var lys og sus i den men uten antenne tilkoblet. Etter en rask inspeksjon og prisforespørsel fikk selger 200 kroner, og jeg fikk radioen. Tandberg Sølvsuper 4 var det. Jeg hadde lenge ønsket meg en klassisk norsk kringkastingsmottaker, og da finnes det vel ikke noe bedre enn Tandberg?
Da jeg kom hjem havnet SS4 på hobbybenken, og ble sjekket.
2-3 pærer var gått i skalalyset, og det var et par steder svartmalingen manglet på skalaen, men ikke der hvor teksten var. Trolløyet var (selvfølgelig) svart, men ellers så den bra ut. Noen meter ledning tilkoblet antenneinntaket viste at den tok godt imot på alle bølgebånd. Da var det bare å ta chassiet ut av kassa og shine opp skjønnheten. Først ble alle skalapærer skiftet. Så fikk dreiekondensatoren litt fett på lagre og tannhjul, det var nok over 60 år siden sist! Alle rørene av Philips fabrikat viste seg å være originalmontert med Tandberg mavebelte rundt sokkelen. Jeg tenkte umiddelbart på den gamle reklamen: «Nå som før, Philips rør».
Trolløyet var imidlertid amerikansk: 6U5.
Så var det skalaen. Jeg fjernet forsiktig klipsene, og fikk forsiktig ut både dekkglasset og selve skalaen. To huller i malingbelegget? Her må det make-up til! Etter å ha tenkt litt fant jeg løsningen: Litt svart spraylakk til bil ble sprayet i en bruskork, og med en bomullspinne
ble det dandert på de rette stedene. Det ble riktig så bra!
Så var det rørene. De virket, men jeg bestemte meg for å skifte iallfall de i høyfrekvensdelen da jeg hadde nye. Jeg prøvde også å skifte utgangsrør og likeretter, men da det ikke gjorde noen som helst forskjell, satte jeg tilbake de gamle. Men trolløyet da: Svart var det, og noe 6U5 hadde jeg ikke. Men jeg hadde noen 6E5 som jeg hadde tusket til meg for ca 30 år siden. Jeg tok 6U5 i ene hånda og en 6E5 i andre. Etter å ha stirret og sammenlignet til øyet ble stort og vått, kom jeg til at eneste forskjellen måtte være evt. annen karakteristikk. Så jeg prøvde, og det virket! Kraftig grønt lys, og jammen gjorde det utslag også.
Siste post før chassiet kom tilbake i kassa, var trimming, Jeg gjorde det lett og sikkert galt, og bare satte viseren på en stasjon sånn ca midt på skalaen, og trimmet inngangskondensatorene etter øret. Uansett, følsomheten økte merkbart!
Kassa var i mine øyne riktig bra, og alt som trengtes var en fuktig fille og noen kjærlige håndbevegelser.
Så ble det hele skrudd sammen, strømmen ble satt på, og jeg måtte bare beundre resultatet.
Sølvsuper 4 er en nydelig radio! Jeg ryddet plass til den på arbeidsbenken og strakk ut noen meter antennetråd i gardinstanga og bortover. Sånn, en slik radio må stå framme, og den skal brukes! Nå var det imidlertid blitt middag og SS4 fikk vente litt. Like greit det, senere på kvelden ble nok forholdene bedre.

Noen timer senere var det «testing testing». Jeg satte meg godt tilrette foran Tandbergen, og slo den på. Skalaen lyste flott gult, trolløyet var grønt og klart!
Etter en rask sveip over alle bølgebånd for å forsikre meg om at alt fortsatt virket, satte jeg bølgevenderen på mellombølge og skrudde viseren helt til venstre. Så var det å skru, stoppe litt ved en stasjon og lytte litt og så fortsette. Jeg kunne raskt konstatere at dette var en GOD radio!
God lyd og presis i tuningen.
Plutselig var det som jeg befant meg 60 år tilbake i tiden!
Da var det det hendte: jeg traff rett på en sterk stasjon, og jeg hører en mannsstemme si høyt og klart: «THE RADIO IS OLD, WITH VACUUM TUBES»!
Jeg blir fullstendig overrasket, og blir selvfølgelig sittende å lytte litt på denne stasjonen, men han prater hverken om radioer, eller noe annet historisk. Så mitt spørsmål, som jeg ennå ikke har fått noe svar på er følgende:
Hvordan visste denne mannen hva slags radio jeg lyttet på?????!!
Eller finnes det Radioengler?
Well Well, This radio is old, with vacuum tubes!

Med beste radiohilsen. Roar Mathiassen.

Leserinnlegg

Hei! I disse sommerferietider fikk jeg lyst til å sende inn et bilde av gamle LA4B Hans Rasmussens familie på vei til setra på Sunnmøre i 1948. Han tar bildet selv, så på bildet fins fru Astrid, datteren Eva og sønnen Leif. Som man kan se utgjør en gedigen "reiseradio" en stor del av utrustningen til turen, helt klart at den måtte være med! Er det forresten noen som kan si noe om merke og modell? Vi har en rikholdig samling av radioene hans, men ikke denne.

På forhånd takk, og med vennlig hilsen. Marit Rasmussen

MS HAMEN

Stiftelsen ms ”Hamen” og venneforeningen ”Lasteskipets Venner” arbeider for å bevare ”Hamen” som et lasteskips- og sjømannsmuseum og et teknisk kulturminne. Jeg har en bekjent som er sterkt engasjert i dette. Vi har drodlet litt sammen og har følgende innspill til vår forening...

Kan vi ta en en tur til Tofte i Hurum i regi av en "utvidet" tirsdagskveld..(weekend ?) og se litt på alt radioutstyret ombord. Stiftelsen Hamen ønsker seg litt råd og dåd av noen som har litt kunnskap om skipsradioutstyr. Likeledes en vurdering av noe av utstyret.
Det er godt med plass i messa hvor vi kan få en orientering og en omvisning ombord. Vi tenker oss dette i meget uformelle former og som et godt tilbud til en litt annerledes tirsdag.

Jeg legger ved litt info jeg har fått, og en egen mail med bilder av teknisk utstyr. Gå litt i tenkeboksen med dette .. så snakkes vi etterhvert.. Mere info er og på www.hamen.no

Ønsker dere en riktig god sommer!

med hilsen Erik Drengsrud medlnr.1136
edrengsrud@gmail.com
mob 90630317

Arme-Amatør-Nett

I Marsutgaven av Hallo Hallo skriver Erling Langemyr om " Arme-Amatør-Nett".
I årene etter krigen var man meget opptatt av at " 1940" ikke skulle gjenta seg.
Opprettelsen av LC-nettet skal sees i lyset av dette. Ligaens grupper og enkeltpersoner ble tildelt " Berit" og " Olga" sett med krystaller for 3580, en frekvens som fortsatt brukes for QST-LA hver søndag morgen.
Christen Syverud, LA1P, var som nevnt Hærens Sambands forbindelsesoffiser med radioamatørene. I den anledning etablerte han en stasjon på Festningen, hvor Generalinspektøren hadde kontor, før de flyttet til Sannergaten. Jeg kan huske det hang en 2x20 m dipol med stigefeeder der hvor det idag er parkeringsplass.
Stasjonen hadde kallesignalet LAA og var regelmessig igang på 80 m telegrafi.
Vedlagte QSL viser at jeg hadde kontakt med LAA den 1/6-1954.

Man kan undre seg over at man idag ikke systematisk nyttiggjør seg den ressurs radioamatører utgjør.

Ragnar Otterstad LA5HE

Tysk radaranlegg

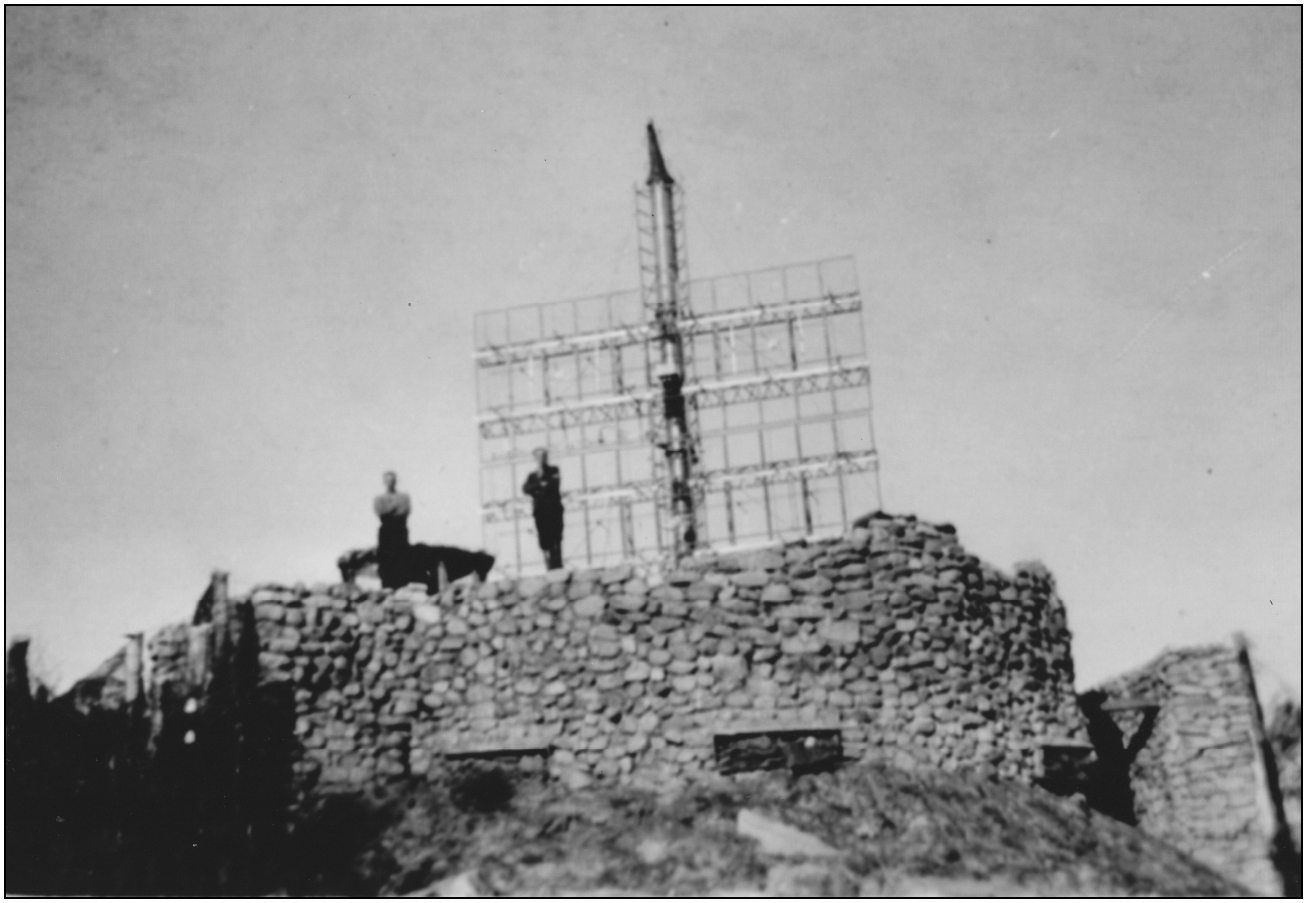

Vedlegger bilde av tysk radaranlegg bygget i 1943/1944 på Eggum i Lofoten. Jeg fikk bildet av Arnt Solheim, Eggum. Anlegget ble etablert for å holde øye med de alliertes konvoier til Murmansk.
Jeg kan som i en drøm huske at jeg var med min far og andre teknikere fra Televerket til anlegget sommeren 1945. Da kunne antennen fortsatt dreies rundt manuelt.
Bildet er sannsynligvis tatt i 1945. Kvaliteten er dårlig, men jeg håper dere kan bruke det.

vennlig hilsen medlem nr. 2238
Bjørn Liland

Noen tanker etter auksjonen 14. juni 2014...

Det er med en viss forventning en stiller til foreningens auksjoner. I år slapp man å forsere søle og issvuller, dagen bød på et aldeles praktfullt juni vær.
Man møter alltid en vel forberedt resepsjon, som i samarbeid med øvrig administrasjon har gjort gode forberedelser.
Mitt forsøk på å be om en «honnør» når det gjaldt inngangsbilletten ble møtt med godt humør og latter.

Ros, og gjerne roser, til blide og hyggelige kiosk damer som yter en utmerket service.

Så bar det hele i gang ganske presis 10:00, men det var vel litt tynt i rekkene denne gang? Salget av inngangsbilletter kan vel bekrefte det nøyaktige antallet og sammenligne med tidligere auksjoner.
Etter pausen ved objekt nummer 204 var det merkbart mindre og etter pausen 306 var det kun et mindretall igjen!!! Ikke bra for et 100-talls objekter som fremdeles skulle tilbys.
Det må også bemerkes at prisnivået som oppnås er lavt og synkende, auksjonarius forsøkte riktignok å presentere en utropspris som burde være i nærheten av minstepris, men altfor ofte måtte denne settes ned for å få det hele i gang, og auksjonarius påpekte flere ganger ved å stille spørsmålet; «er det kun selgere tilstede?».

Antallet objekter, mange flotte og vel bevarte gjenstander, denne gang som oppnådde kun minsteprisen på kr. 100 ble vel ganske høy, dette gagnet vel kun de som sitter og venter nettopp på dette! For min egen del får dette meg til å gjøre visse refleksjoner. Ved neste rydding i samlingen, mon tro om det ikke ville være bedre å gi bort disse gjenstandene til Kiwanis, Fretex eller lignende, hvor de kan selge det til noe mere anstendige priser og hvor fortjenesten går til et godt formål!?

Er mine antagelser om denne utviklingen riktig, burde det kanskje tenkes nytt? Hvis det nå er blitt for mye «innavl», hva med å åpne for nye deltagere til auksjonene, forening eller grupper?

Med vennlig hilsen medlem 2077, Arne Rudolf Sørby

Typisk stueinteriør fra 1957-58?

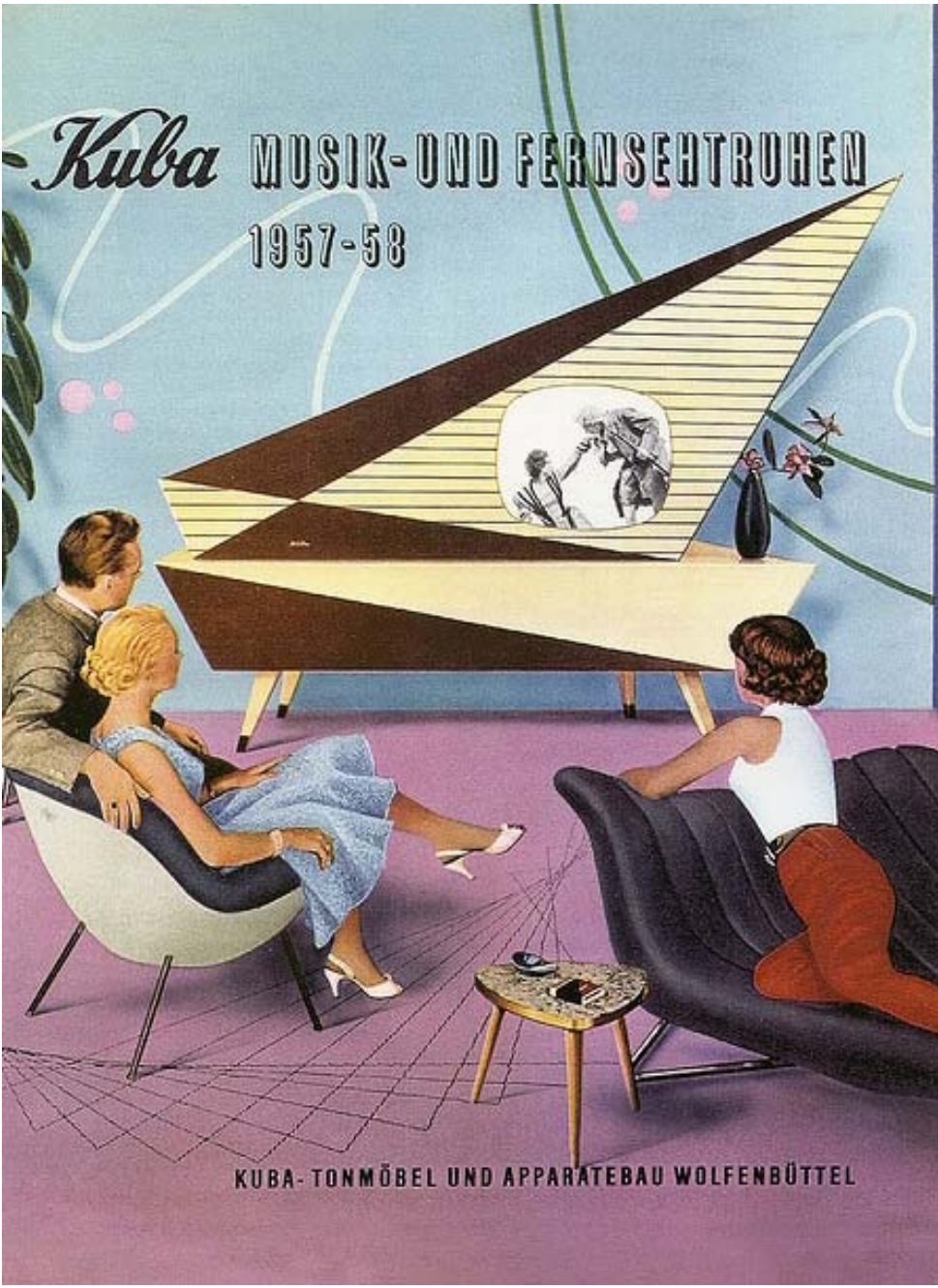
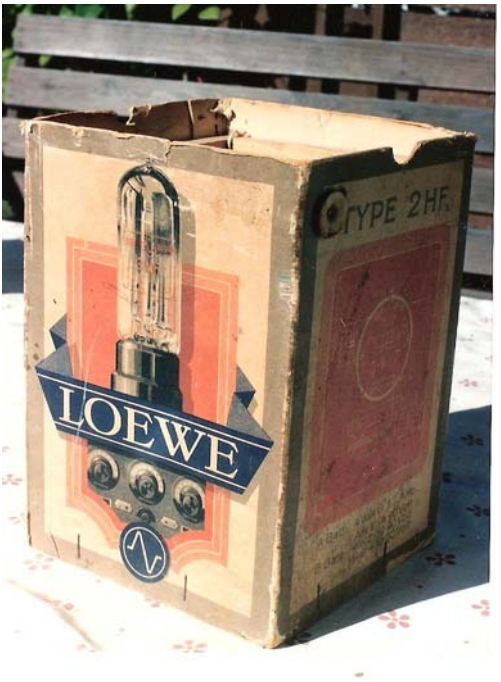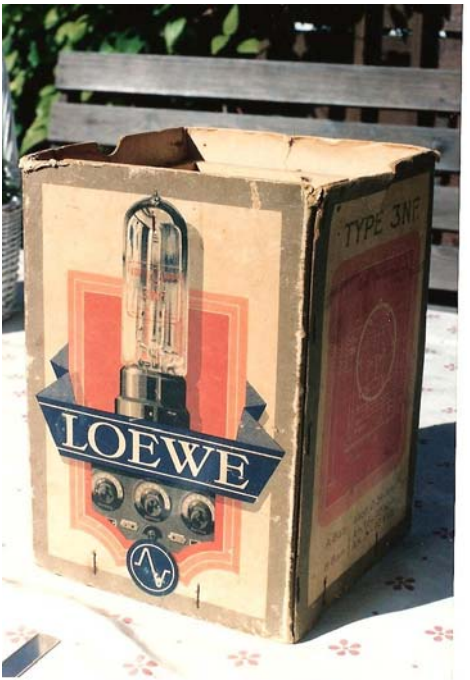
Multippelrørene 2HF og 3NF fra 1926. (Foto: Haakon Haug, 1989)